

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, in Italia est Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 $\frac{1}{2}$.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, VOCIS URBIS possessorem et administratorem
ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA

Apud Desclée, LEBEVRE ET SOC.

ROMAE, Via Santa Chiara, 90-91.

IN ANGLIA

Apud Burns and Oates

LONDON W. — 25, Orchard Street.

**IN STATIBUS FOEDERATIS
AMERICA SEPTENT.**

Apud
COMMISSARIAT OF THE HOLY LAND.
NEW YORK, 115 W 95th St.

IN CANADA

ET NEWFOUNDLAND

NEW YORK (U. S. Americ.), 115 W 95th St.

IN BELGICA

Apud Desclée, LEBEVRE ET SOC.

BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

LUGDUNI

Apud Desclée, LEBEVRE ET SOC.

Rue Victor Hugo, 5

IN GALLIA

LUTETIAE PARISIORUM

LIBRAIRIE VIC ET AMAT
CHARLES AMAT Succ.

Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)

Apud Desclée, LEBEVRE ET SOC.

Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA

Apud

C. B. LIPTAY, CORRISP. DE HONCHIN

BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

RERUM INDEX

DE SINENSIIUM IMPERIO	Eucalyptus.
QUID INTER ARTEM TRAGICAM ANTIQVAM ET RECENTIOREM INTERSIT	D. Tamilla.
CARMEN EPICUM SAECULI XV NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUM	F. Ramorino.
DE PVERIS IN CRASTINUM INSTITVENDIS — Meditationes postumae	I. Antonelli.
SURREXIT!	F. X. Reuss.
DE VARIA MORTIS IMAGINE SAECULORVM CURSU	T. Colamarino.
HUMANVM CAPVT A BONARROTIO EFFICTVM	I. Cascioli.
IN HIERONYMVM SAVONAROLA	A. Artoli.
GEOGRAPHIAE NVPERRIME ADEPTA	L. M.
CHRISTIANORVM PASCHA ET HIEROSOLYMAE RECORDATIO	Heraclius.
ANGVIUM COLLECTORES	Laelius.
TENTATA OLIM AEREA NAVIGATIO	H. D. V. Pieralice.
EX GALLIA — Harmoniae singulares ac disposita vita per numeros	A. Vieillot.
FRVSTVLA	Forfex.
QVAECTIONES INTER SOCIOS PROPONENDAE	Vox Urbis.
ANNALES	E.
PUBLICI PER ORBEM COETVS LEGIBVS FERENDIS	Scriba.
AENIGMATA	A. Morchio.

In secunda operculi pagina:

PER ORBEM (Quindenorum dierum iter) — Viator.

VARIA: O parentum charitas! — Systema metricum apud Anglos inductum — De musica et
poesi, utra praestet. Epigramma — P. d. V. — loci ex historiis — C.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCIJ

M DCCC XCIX

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO

Veneunt apud VOCIS URBIS Administrationem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(m. 1.10 × 0.24)

qui ad socios VOCIS URBIS dono datur,

venit singillatim L. 2.50

apud VOCIS URBIS Administrationem.

SI QUIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA
EA MINORI ACCIPIET PRETIO.

LE LAUDI LATINE

E

IL CANTICO DEL SOLE

DI

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefatiunculam a Paulo Sabatier viro rei longe peritissimo conscriptam, continentur laudes latinae cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necnon illa *Speculi perfectionis* capita, quae *Cantici* originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, quem proxime alii subsequuntur ad parvam *Bibliothecam Franciscanam* comparandam, Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud *Vocis Urbis* Administrationem venit L. 0.50, in pauperum levamen.

Typis Desclée, Lefebvre & S. nuperrime prodit

Novum MISSALE

in-4 (33 × 23) rubeis limitibus ac duabus imaginibus cromolithographicis exornatum.

EDITIO ROMANA, caractere nigro et rubro absoluta, a S. R. Congregatione approbata, Academiae et Ephemeridis Liturgicae cura atque studio. — Solutum, Lib. 20; bazana religatum, foliis flavi coloris, cruce inaurata, Lib. 30; idem, foliis quoque inauratis, Lib. 34.

Commentarius, cui titulus *UNITA CATTOLICA*, die 26 mensis febr., haec fere scripsit:

MITTUNT ad nos novi Missalis exemplar diligentissimi Sanctae Sedis Apostolicae et S. R. C. typographi Desclée et Lefebvre, quod orbi catholico gratissimum atque acceptabile fore speramus, quippe quia sunt in opere elegantia, et splendor; foliorum autem tenuitas, dum pondus allevat, chartae firmitati nil detrahit.

Cura et studio in quinque et viginti annos productis, egregii typographi, quantum homo possit ac valeat, perfecere librum qualem omnes optabant, nec assimilem Breviariis ac Horis Diurnis, quae nuper ediderunt.

Etsi characteres non iidem, qui fuere in duabus editionibus pulcherrimis, quibus benemerentissima Societas adlaboravit, nihil haec habet editio quo deterior sit, quinimo et faciliore usu, et minori pretio commendatur.

De forma, pondere et nitore diximus; at laudationem suam promerentur initiales litterae in simplicitate elegantes, et a nigris et rubris textus notis non absonae, nec minus laudandae sunt sacrae illae imagines textui interpositae ad ornamentum et ad sacerdotis respicientis pietatem fovendam, vel excitandam; et ad memoriam in Mysterio magis magisque firmandam.

Curatum opportune fuit ut color chartae oculis blandiretur, non illos offenderet, quod plerumque fit si vel nivali albedine charta gaudeat, vel in atrum pendeat, vel aliquid flavescens habeat.

Sed quum prae omnibus cavendum sit ne sacerdos sacra facturum a Mysterio distrahatur per opus necessario in Mysteria intercedens, et cum opus eiusmodi sit, taedii et sollicitudinis plenum opus, sacrarum caeremoniarum per singula momenta enucleata descriptio, Societas S. Ioannis super omnia curavit ut dispositio diligens sacrae liturgiae cum

candore et nitore textus contendat, et quod in textu sit dignum praeconio, in rubricis quoque laudandum appareat.

Qui vel summis oculis praetervolantes hoc Missale respexerint, sentient cum editione hac vel nullam comparandam esse, vel, si qua comparatur, nullam habendam esse potius.

Adde nunc hic per extensum Missas esse dispositas, quae frustra in aliis editionibus desiderantur, idque ita factum, ut quae utilia diversis regionibus sunt, prout Hibernicis, quae utilia diversis Congregationibus, et propria, prout est illa presbyterorum saecularium Missionis, etc., praesto sint et opportuna coram oculis adsint.

Quod vero Missale hoc vix unquam lectorem alio mittat quaesitum, duci potest velut omnium absolutissimum; semper enim evangelia ac epistolae repetita fuere etiam in missis rit. semidupl. ne sacerdos operaturus, hac vel illac inquirendo, volumenque longum versando, distractionem aliquam pateretur. Supervacancum denique urgere videtur quoad diligentiam ordinemque sacri textus cum folia omnia per S. R. C. singulatim fuerint revisa, et editio ac dispositio per Urbis Liturgicam Academiam effecta.

Ex omnibus quae de egregio Missali isto innuimus licet colligere Donum Desclée et Lefebvre attigisse denique perfectionem illam quae tam diu commune exercuit desiderium.

Pro certo habemus lectores nostros sacerdotes hoc novum Missale omnibus numeris absolutum omnibusque conditionibus respondens, veteribus, quibus adhuc sunt usi, anteposituros.

Liceat nunc liturgicae S. Ioannis Societati optime merita gratulari, quae in cunctis quae aggreditur maiorem Dei gloriam, decusque Sanctae Ecclesiae prae oculis habet semperque fovet.

H. GRISAR S. I.

STORIA DI ROMA E DEI PAPI NEL MEDIO EVO

TRADUZIONE DAL TEDESCO

Parte I: ROMA SUL FINIRE DEL MONDO ANTICO

Tria volumina, in-8 magno, Lib. 20.

Quatuor volumina, Lib. 30. — Editum est tantum primum volumen. Altera edentur mense aprili. — Quatuor volumina, Lib. 30.

ANALECTA ROMANA

DISSERTAZIONI, TESTI, MONUMENTI D'ARTE

RIGUARDANTI PRINCIPALMENTE LA

STORIA DI ROMA E DEI PAPI NEL MEDIO EVO

Vol. unicum, in-8 magno, Lib. 15.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE SINENSIVM IMPERIO

VAE soli, quia si cadit non habet sublevantem se! Hoc effatum praesenti Sinensium imperio perbelle congruere videtur. Populus enim huius vastissimae regionis tam arcte a remotissima antiquitate inter se coarctat, ut quamlibet finitimorum respuerit societatem. Ceterum non facilis ad eum accessus propter deserta loca, montium altitudines procellosaque freta, quae Sinam subluunt. Adiutus insuper soli feracitate caelique temperie in miram multitudinem crevit. Inventa plura et utilia; gens industria artes quoque excoluit, sed haec omnia orta inter eos vix ulla in parte perfectionem attigerunt atque a nostro progressu quam longissime absunt. Ignorantiae superbia par: originem divinam affectant, alienigenae contemptui sunt ab iisque repelluntur, saepe etiam; sunt enim crudelissimi, tormentis excruciantur. Primores Confucii commenta sectantur, plebs Buddae doctrinam ab Indiis illatam retinet. Ceterarum nationum disciplinas omnino ignorant; ad reipublicae munia accedunt per cognitionem signorum *ideographicorum*, quibus in scribendo utuntur pro litteris: qui plura agnoscit doctus habetur. Hinc nullum nec litterarum nec scientiae utile praesidium; quae a maioribus tradita, quaeque aut casus offert, aut ingenium suggerit, ea rebus gerendis norma.

Nec semel Sinensibus id solitudinis incertae regiminis gravissima damna peperit. Tartari enim, ducibus Genghiskan et Timur Leng, horribili clade eos affecerunt. Nec numerus textit, nec murus ab iis continenter ad septentrionem ductus, quos nulla disciplina artisve militaris prudentia ad resistendum instruxit. Stetit imperium dum bello non lacessitum.

Verum eius infirmitas patuit extremo tempore in bello contra Iaponiam anno MDCCCXCIV gesto.

Corea finitimum regnum, ubi uterque populus primas sive in publicis negotiis sive in commercio iamdiu contendebat causam obtulit. Commota hic enim seditione, iussae a Sinensibus copiae, quae tumultum compescerent. Obstitērunt Iaponenses; inde ad arma ventum est. Hic quidem apparuit quanto collectitius exercitus, licet multitudine praevalens, militari disciplina expertisque ducibus optime instructo inferior sit. Sinensium classis deleta, fusae copiae, victores

usque Pechinum processere, retenti Europae nationum interventu bellum in praesentia composuere.

Post id bellum tum praecipue innotuit instina non minus quam externa fatiscantis imperii vitalium virium defectio. Non moderatorum prudentia, non in discrimine consilium: hic illic plebs tumultuari, nova exoptare, alienigenas praesertim christianae doctrinae assecras caedere, regia domus discordiis agitari, nullus exercitus aut dux, quibus confiderent. Vasta moles, quae ut nutans conspecta est et in ruinam prona, cupidinem aliarum stimulavit nationum suam sibi partem ex ea quaerentium.

Russia, Gallia, Germania et Anglia diversis locis, proximis tamen alluenti oceano, insederunt. Accessit nuper Italia sibi optans sinum, cui nomen San-mun, in aprica regione, quae ad orientem vergit contra Iaponiam, in provincia Che-kiang. Haud dubium quin et ipsa quod petit sit assecutura, praesertim Anglorum auxilio, quorum valde interest Italiam, multis de causis sibi devinctam, inter aliarum nationum possessiones sociam adiungere.

Verum haec omnia mihi consideranti ac vetustissimi imperii vicem animo reputanti proverbium illud in mentem recurrit: nisi ursus intreat, de venditione pellis illius agi non posse. Multa quidem docent huius imperii dissolutionem; at tamen haud negem quaedam posse inopinato erumpere quae labanti commoque opitulenter.

Stabite diu concordia inter nationes in huius imperii divisionem intentas? Expedite Iaponiae propiores Gallos, Germanos et Anglos habere, quam Sinenses? Quid, si inter cupidas nationes bellum exoriatur? Quid, si infinitam Sinensium multitudinem salus patriae coniungat et ducem inveniat? Hisce aliisque de causis magno mihi periculo hae novae Europae sessiones obnoxiae videntur.

Ceterum Sinensium imperium non sine Dei providentia in media Asia constitutum et tot iam saecula conservatum mihi videtur, nec reor sine magna rerum perturbatione casurum. Aetas nostra nihil inausum aut intentatum reliquit, sed hominem dum semper maiora aucupatur, in maxima pericula atque in extrema pene discrimina incidat.

QUID INTER ARTEM TRAGICAM ANTIQVAM ET RECENTIOREM INTERSIT

QUAE et quanta discrepantia sit inter tragicam artem antiquam et recentiore facile intellegemus, si Sophoclem et Shaksperium respexerimus; ii enim veluti antistites artis tragicæ, ille apud veteres, hic apud recentiores, habentur. Quam rem nos, ratione huius ephemeridis naturae habita, breviter strictimque prosequemur; qui vero absolutam quaestionem desiderant, ad uberrimam illam et ornatissimam dissertationem a L. Horton-Smith exaratam, quae inscribitur *Ars tragica Sophoclea cum Shaksperiana comparata* (Cambridge, Macmillan and Bowes, 1896), delegamus; ab ea multa sumpsimus, pene ipsa verba.

Inter artem igitur tragicam antiquam et recentiore hoc maxime interest, quod haec non solum hominum facta, sed etiam intimos et vehementes sensus et mores effingit; suavis et varia est et hominibus et temporibus maxime accommodata; ars autem tragica antiqua, uti ab Aristotele est definita (*Poet. p. 1450 A*), est imitatio non hominum, sed actionis (*μίμησις οὐκ ἀνθρώπων ἀλλὰ πράξεως*); quare aliena fere videtur ab hominibus et ab eorum curis. Cuius rei causae multae inveniuntur, quae forma et natura dissimili utriusque artis continentur. Atque primum de theatris et de actoribus dicamus. Immensa erant Graecorum theatra, quo spectatores sub divo conveniebant; actores vero, quorum numerum perexiguum esse nemo ignorat, personis et cothurnis ornati ita in scena eminebant et eo ordine eaque dispositione suam quisque partem agebat, ut non homines, sed potius *viventes statuae* viderentur.

Contra si recentiorum theatra exigua sunt, sine choro, sine orchestra, actores et plurimi in scenam loquentes induci possunt et soluti personae et cothurni impedimento, modo oculorum, modo corporis gestibus animi tempestates facile demonstrant.

Quod si ad originem, *transcurremus*, Graecorum tragoediam a religione, vel potius a Dionysii cultu ortam eiusque sacris semper consociatam esse videmus. Apud Sophoclem vero, quamquam homines maxime excellunt, Dii tamen non minimas partes agunt; summum iustitiae officium Iovi quidem tribuitur, sed fatum adhuc adparet ex eius tragoediis. In quibus mortui non omnes, ut ita dicam, moriuntur; sed spes animarum immortalitatis ita language effulget, ut nulla fere esse videatur. Etiam apud Anglos, uti apud Italos, tragoedia a divinis ritibus orta est, cum initio Christi vitam et mortem imitaretur, sed celeriter religioso illo involucro (sit venia verbo) discussa, sensus et facta hominum exprimens ad summum per Shaksperium fastigium erecta est. Apud hunc « fatum ne regnet, an summa praeditus iustitia Deus » perdifficilis est quaestio; nihil enim certi affirmari, nihil negari potest, hoc tamen omnes concedunt et assentiuntur, Sophoclis

PER ORBEM

(QUINDENORUM DIERUM ITER)

Ranavolo, cui post multas perambulatas terras, si memoras licet plurimam salutem in postremo huius commentarii numero diximus, beatam iam et in Algeria rursus versantem demirabar, cum me a regali contemplatione huc et illuc strepitus novi novique ictus, quasi erumpentis vulcani, Galliarum aerem perturbantes, abripuerunt. Massiliae in stativis castris, ad Sanctum Carolum, dum milites praediles conficiunt, plures inopinato incensi sunt; opificii tectum commoto aëre ad viginti passuum deiectum est, tresque ex militibus vulnera, quamvis haud gravissima, acceperunt. Sed Bituriges interea graviora experiebantur, globi cuiusdam ignei qui ad tormenta bellica parabatur repentina explosione commoti. Opifices quatuor globum melinite complebant; at cum forte extraneum aliquid in pulverem incidisset, illa, levissimo quamvis ictu, parit, globum disiecit, milites quinque vulneravit; aëris terraeque concussio dissipata etiam ac longinquas domus attingit, vitra fregit, ianuas divulgavit. Haec omnia ex unius globi explosione: quid, inquam, in futuro bello evenit?

Sed auribus tot ictuum strepitu attonitis non extrema haec tantum sunt quindenorum dierum mala; mox finitima Germania novum profert vaporitarum occursum, in itinere a Maizieres ad Morhange. Sorte tamen accidit, ut earum altera nonnisi lapides et similia, ex fodina in curribus extracta, deferret; altera contra nihil; duo tamen opifices, machinarius nempe et ignis custos, mortui sunt.

Dum haec in terra geruntur, insolita germanicus aer admiratur; globus areostaticus navi in portu Kiel adligatus, divulsa extemplo fune, quasi ex arcu sagitta, in nubes aufugit; erant in navicula globo commissa centurio quidam ac optio ex classiariis: infortunii exitus adhuc ignoratur.

Angliam inconsulto appropinquavimus; cave tamen ne Londinensem portum appaleris, ubi morbus, cui ab *influenza* nomen inditum longe lateque debacchatur, ita ut singulis hebdomadis centum et amplius interficiat, et illustrissimos viros corripuerit, lord Salisbury, Chamberlain, Goschen, Labouchère, Morley. Praesens haec reginam puto, quae aliquot ante diebus, Nicaeam ad Varum felici itinere petiit.

Nec Iberia profecto, si publicas spectemus res, iucundiora praesert. Milites ex infausto bello superstitibus Valentiae urbis vias catervatim percurrunt ac plurima sibi debita stipendia, nonquam soluta, magno clamore deposcunt; haec dum civilis belli proxime exoritur rumor in dies crescit; quod postremum malum ab infelici republica ut procul sit, ominamur ex animo. Madritum interdum leviora conturbabant, aurigarum nempe desertiones, qui assignato suae operae pretio parum contentos se esse conclamabant. Sed tamen neminem ex iis sortitum esse puto, quod Ilerdae sors fabro cuidam minata est. Eius enim praegnans uxor infantem plena valetudine praeditum parentis, cognatorum proximorumque omnium summo gaudio edidit:

at media ex partu nondum diffluerat hora, cum repente novis doloribus torqueri coepit, ac statim binas infantulas prodidit. Neque satis: diem enim omnem, noctem, diem crastinum inter dolores pene continuos traducit mulier, tandemque sub vesperam quartum, quintum, sextum, mehercule!, septimum filium parit, optima forma omnes, at omnes iam vita functos. Puerpera quae exercitum genuerat, optime valere dicitur: res bene ei vertat!

Tristia redeunt: humanarum enim rerum est ut fausta infaustis longe superentur. Apud Syracusas ex *Bruiser* iaculatoria anglica navi, *Hyacintho* ab insula profecta, ducem quemdam ac ex classiariis septem fluctus immanis diripuit ac cito obruit, nec ex ipsa, electricae vis adhibito lumine per noctis densissimas tenebras, aliquem ex naufragis conspici potuit: itaque post inutiles ac per totam noctem frustra perductos conatus, mane tandem facto, navis vexillo ad mediam hactam demisso, Syracusas appulit.

Inter incendia per orbem omnem, illud in urbe Neo-Eboraco exagitatum insonuit, quo hospitium *Windsor* brevi est consumptum, cuius supputant damnum ad decem centena millia dollarum; mortuos quadraginta; vulneratos quinquaginta enumerant. At ibidem ridiculum aliud huiusmodi evenit, quo tandem hodierno itineri finem faciam.

Cauponam in *Blascher street* ignis aggreditur; milites ex vigiliis cohorte statim concurrunt; at aquam in fistulis concretam nullimode eiaculari licet: quid inde? equidem, caveam statim milites ingrediuntur, dolia proferunt, ac vinum undique in flammam proiciunt, quousque ignis exstinctus est. Qui cauponam exercebat utrum eam omnem adustam, an vinum effusum videre maluisset, adhuc ambigitur.

VIATOR.

VARIA

O parentum charitas!

Nicephorus Nasturtium puellum, unicum suum, quadam die rusticatum ad vineam deduxerat.

Illic coloni filii, gestientes laetitia ex adventu dominuli sui tam bene compta ac tam amabiliter arridentis, comportare flores, donare aviculas ad solem diem servatas, persica et armeniaca mala, et ficus, et quidquid optimi penes haberent offerre puella, circumstare iucundi.

Aderat asinus, quo ad campestria utebantur. Nulla mora. Clitellas docili lumentum, vestes et sacculos clitellis, vestibus et sacculis Nasturtium imponunt, et vocitantes, ut pueris mos, et exultantes exultantem Nasturtium, quasi triumphali pompa, ad Nicephorum adducunt, qui una cum colono campum et vineam invisebat.

Circumeuntes, circumferentes absumunt in gaudio felicissimum diem, quo vesperscente Nicephorus filiolum in urbem reduxit.

Alte insederat haerebatque animo puerili illa laetitia, et omnes sermones eius cum matre et cum domesticis illa redundabant.

Hinc perpetua pueri circa patrem interrogatio: « Quandonam, tata mi, rursus in vineam? »

In procaenaculum secedunt dum caena paratur; Nicephorus assidue percontanti puella, ut solaretur: « Catelle mi », respondit, « vel nunc, si placeat, ire poterimus; ascende ». Tenuitque

super genua paterna filium, et, motu salientis asini simulato, ita faciebat, ut equitare prorsus laetabundo filio videretur.

Ad caenam geminos vocatura mater ingreditur, nec sine intimo materni pectoris gaudio maritum carissimo blandientem intuens: « Atqui habes te bene sic, o suaviolum et verculum nostrum; sed satis nunc esto, ut veniat ambo caenatum ».

At puellus: « O mamma, inquit, sine me adhuc equitare, nam pater meus ab illo coloni asino nihil differt ».

O parentum charitas! Comparanti filio ambo arriserunt.

*

Systema metricum apud Anglos invectum.

Nuper Norvegia ferreos apparatus pluribus pontibus erigendis anglicis officinis iussit; scandinavum tamen architecti quum exemplaria typorumque figuras opificibus et opificiis tradiderunt metrica methodo et ratione, metricaque mensura uti tamquam basi sunt.

At opifices angli metricam respuebant methodum, namque haec non mediocriter assuetam diversis metiendi modis mentem turbabat; ita igitur una cum methodo opus et lucrum, quae duo ad alias gentes delata sunt.

Post haec negotiatores, et possessores et redemptores officinarum rempublicam rogarunt de lege qua systema metricum-decimale illico et in scholis traderetur, et in legitimis dimetiendi modis unus haberetur, ne Anglia dum propriis uti vult tantum, alienigeno privetur proventu.

*

De musica et poesi, utra praestet.

EPIGRAMMA

Carmina dicentem audivit Philomela poetam,
Atque ait: Haud nostris cantibus aequus eris.
At vales contra: Cur me temeraria lemnis?
Auribus ipsa hominum, mentibus ipse cano.
Num corpus praefers animo? Iam despice utrumque.
Sunt tua grata homini, sunt mea grata Diis.
Delectas tantum; nihil ultra; ego carmine possum
Saepe viros, semper conciliare Deos.

P. d. V.

*

Loci ex historiis.

Rabelais, inter Galliae litteratos celeberrimus, cum olim Lugduni esset et Lutetiam remeare, pecunia deficiente, nequiret, hanc instruxit fallaciam: pulverem e latere sculpturit, duobus chartaceis foliis involvit, quorum alteri *Venenum in Regem*, alteri *Venenum in Delphinum* inscribit; deinde, relictis super mensula plicis, deambulatum egreditur.

Itaque, illo absente, caupo cubiculum eius subit, plicos adspicit, vixque inscriptiones perlegit, cum nulla interposita mora ad magistratus currit, omniaque refert.

Rem statim ad regis administros communitatam rescriptum brevi sequutum est, ut veneficus ille eruditus publico aere Lutetiam transduceretur: quod erat in votis. Rabelais enim, cum illuc pervenisset, nomen atque statum pandit; pulvis sedulo examinatus innocuus repertus est, et pseudoveneficus in libertatem restitutus, plaudentibus civibus, quod tanta calliditate optata fuisset consecutus.

C.

solum dolendum est, quod Martuccius aetatis vitio, ut equidem suspicor, non omnes suscepti laboris difficultates superare valuerit; ubi mendosa aut dubia erat codicum lectio et ad coniecturas erat confugiendum, impari se praebeuit; multa autem omisit quae animadverti poterant ad illustranda verba auctoris sui, praesertim veterum poetarum locos proferendo a quibus nonnulla Fr. Paracletus in rem suam derivavit. Sed quisnam erit tam severo supercilio, ut ob eam rem Martuccii meritis quidquam detrahendum putet?

F. RAMORINO.

DE PUEIS IN CRASTINUM INSTITUENDIS

MEDITATIONES POSTUMAE

MINI me rusticantem et sub vesperam cum rustico sene prope hortum colloquentem, ingenuo ferme sed sincero animo agrorum pulcritudine capto, ea prope Horatii iterasse: «Beatus ille qui procul negotiis...». Quibus rusticus, callide, ut putabat, «Pulcre loqueris, respondit; at ego novi quemdam ex cognatis, qui apud provinciae praesidem publico munere fungitur, lauto stipendio vivere, nec quotidie ad solum ligone versandum, uti nostrum est, cogi: quae mehercule et filiis meis velim sorte contingere».

Itaque in re de qua loquimur, aptissime haec in mentem redeunt; magis enim arduum studiorum exitum fieri necesse est, cum sui erudiendi cupiditas non adolescentulos tantum honesti ordinis alliciat, sed omnes cuiusvis coetus arripiat cives, ita ut singuli ad altiora nitantur, et plerumque ad rempublicam, ut aliquod officium sortiantur, confluant catervatim. Hinc enim si rustici senis est desiderium, ut natis vitae sortem leniorem compareret, natorum inde, et praecipue ex quo legibus omnes milites fiunt, post emerita stipendia domum redeuntium illud in primis spem fovet, ut ad urbem redeant et in urbanis commodis, quae maxima liceat, potiti, vitam reliquam exigant.

Linguntur interea agri, opificia; rusticae industresque res languescere quasi videntur, et quotquot sunt validae hominum vires vana atque ephemera omnia, praeter duo illa, prima ac praesertim necessaria, persequuntur. Tributa denique in dies ingravescunt, ad tot exercitus et classes pacis custodiendae causa instructa, reliqua tollunt, quae cives ad bona vivendi comparant: sunt imo et regna quae pessimo omnium morbo laborent, protuti de Gallia novimus, cuius paulatim populus ita numero extenuatur, ut opportunum, pene dicam, appareat, illud a lege Iulia de maritandis ordinibus cautum redintegrare.

At contra omnibus, et his praecipue qui populari coetu gignuntur, id numquam satis commendatum erit, ut contenti sua sorte sint, ut prima illa documenta quae ad mentem erudiendam acceperint sibi in inquietudinem, reipublicae in perniciem vertere nolint, ut quae pater gesserit negocia haec filius, cum validus sit, accipiat, diffundat, confirmet: ut quisque compertum habeat operam, quam quaestus luerive causa, caudidici vel medici parum edocti pretio locant, facile manuum adsiduo labore utilitate simul ac nobilitate superari, ut denique omnes recogitent quae artificio vel agrorum cultu comparantur ducentae vitae tantum esse necessaria, ideoque maioris quodammodo habenda, quam quae tot literarum studiorumve inutili ac saepe mendaci pompa ostentantur. Exempla virorum qui idem senserint illustra-

adsunt: iamque Catonem illum senem morum rei publicae custodem acerrimum, summa senectute suis manibus praedia coluisse Cornelius auctor est; idem de Georgio Washington americanae libertatis adsertore ac vindice, atque foederis septentrionalium civitatum statore legisse memini; Leonem Tolstoi, christiani quem nunc vocant neo-socialismi praecorem, manus pariter calamo ac bidenti admoveere notum est. Sed cur humanis egemus? Exstat Divini Redemptoris cunctis propositum exemplar, qui ad trigesimum usque annum Nazareth Iosephi in humili domo occultus vitam fabrilis opere sustentavit, ita ut cum postea miraculis ac sermonibus innotescere coeperit, attoniti cives dictarent ad invicem: Nonne est hic filius fabri?

Quod profecto exemplum si saepius recogitaretur, haud equidem ita frequentes in adversam fortunam hominum querelae exaudirentur, nec reipublicae dolendum esset, quod tot parasitorum inutile agmen sibi alendum in dies augeatur.

I. ANTONELLI.

SURREXIT! (1)

*Surrexit: Hevae plaudite posteri!**Surrexit: ira Tartarus infremat!**Surrexit, atram qui peremit,**Dura ferens moriensque, Mortem.**Cum dextra Christi Mortis aculeum**Armata posset fulmine frangere,**Mavult inermis, dum latescit**Forma Dei, superare Letum.**Humana Leto membra, nec invia**Crudo dolori, cominus obicit;**Ut, saucius, nos sauciatos**Ad vegetam revocat salutem.**Obses benignus, vincula sustinet,**Virgas acerbis, sartaque spinea,**Clavos cruciatis, lanceamque,**Quae vel in exanimem ferocit.**Quo sic perempto, membra reviximus**Inserta Christo: divite gratia**Ornata nunc, ornanda quondam**Aethereo Superum decore.**Surrexit ergo Christus; et induit**Iam non caducam, non cruciatibus**Obnoxiam carnem, sed in qua**Perpetuos celebret triumphos.**Iam sole fulget clarior; ocior**Volat procellis; clausa per ostia**Subtilis intrat: tanta corpus**Ex animo repetit decora!**O Christe, Leti victor! ovantibus**Te salva Tellus, te domus Aetheris**Collaudet hymnisti victa vero**Mors rabie fremat impotenti!**Tu, cum sepulcro me quoque iusseris**Prodire Iudex, atque resurgere:**Da, quaeso, tunc inter beatas**Sistar oves, quibus astra pandas.*

FRANC. X. REUSS.

(1) Haec oda scripta fuit post auditum Laurentii Perosi opus musicum de Resurrectione Christi, cuius operis pars prior in plangenda Christi morte versatur.

DE VARIA MORTIS IMAGINE

SAECULORUM CURSU

CONSIDERANTI et memoriam antiquissimi temporis repetenti leviter fortasse videbitur rudibus olim indoctisque hominibus Mors supremum malum fuisse. Postquam enim, poenas luens intemperantiae suae, ille nostri generis pater coelestibus deliciis expulsus est, nudus et errabundus ferarum minas et imbrium inclementiam una cum uxore toleravit: qua orbatus, improvisum mysterium intuens, solitudinem horruit et primus lacrimas miserabiliter effudit. Iam tum mortis cogitatio continuo hominum facultates perturbavit. Nam, ut illa omittamus quae orientis solis scriptores rerum nobis tradiderunt, apud Homerum fatalis hora virorum cum atra nocte comparatur (1), et omnia quae ad eam attinent luctum metumque inducunt: nec dissensisse ab eo poetas aetatum insequentium videmus, qui ad unum omnes teterrimam Mortis imaginem moestis versibus effingunt. Quae quidem opinio temporis progressu magis atque magis occupat animos: ut in latinis poetis cerni licet, in Horatio praesertim, qui ob oculos subicere gaudet horridam deam aequo pede regias et tabernas pulsantem, vel nigris alis devotos mortales circumvolantem (2). Nil mirum: deerat solacium fidei ac religionis; nam caeco Fato in terras missam putabant veteres Mortem; verum, cum eam consiliis divinis parere cogitabant, minus horrere soliti erant: ut delicatissima fabula Endymionis, cuius oculi clausi sunt in Latmo monte osculo Selenis (3); ut Hecubae lamentatio in *Iliade*, cui gelidum filii corpus flos videtur, quem sagitta Apollinis dulcissime succiderit (4). Socrates, omnium philosophorum facile princeps, ut est apud Platonem, qui eum supremo vitae momento cum amicis ac discipulis de immortalitate animorum colloquentem facit, mortem non timendam sed optandam censet. Est enim liberatio a vinculis incommodisque corporis, quod philosophi, ut sapientiam adipiscantur, maximopere contemnunt. Ipse autem hanc de vita migrationem bona cum spe suscipit, se ad deos profecturum et veritatem, quam semper secutus est, in beatorum regionibus potiturum (5).

Ne de ethnicis scriptoribus plura dicamus, ad nova accedamus tempora. Christus, ut subruens genus humanum redimeret, cruci affixus obiit: eiusque morte nihil maius ad augendas fidelium multitudines profecit. Fracta vidit tela sua implacabilis diva: terror fugit subitque animis pax et fides. Si Graecus mortem libens accepit, martyres nostri fines excedunt, laeti alacresque arripiunt complectunturque supplicia. In clamore et sanguine, in cruciatu et vi, pueri, virgines, senes gloriam supernam collaudant et rident. Ne exquisita quidem imperatorum tormenta triumphum novae militiae prohibere potuerunt. Quam multi, illorum clarissima exempla secuti, divitiis commodisque spretis, crucem ipsi amplexi sunt! Quam multi, brevis aevi memores, mortis cogitatione permoti sunt, ut a celebritate urbium et frequentia negotiorum in parvo tuguro vitam egerint, dummodo beatorum numero adscriberentur! Tamen, sicuti pleaque rerum initia habentur, media quam dicimus aetate, quamquam firmior in animis vigeat fides, imago mortis vaga fuit et indefinita: raro enim poetam vel pictorem invenias, qui sensibili forma hunc cotidianum eventum scriptis vel tabulis pictis induerit.

(1) HOM. *Il.* l. VI, v. 11; l. XXIV, v. 735.

(2) HORAT. *Carm.* I, 4; *Sat.* II, 1.

(3) CICER. *Tusc. disp.* I, 38.

(4) HOM. *Il.* l. XXIV, v. 759.

(5) PLAT. *Phaed.* cap. XII.

tragoediam omnem hominum vitam mala mixta bonis continentem exprimere atque effingere.

Chorus autem in antiqua tragoedia nullo modo deesse poterat; quin etiam initio primas partes agebat, ut in Aeschyli *Supplicibus* videmus; deinde circumscriptus et ad secundas partes detrusus modo uti actor animo demissos excitat, ardore aut ira effrenatos mitigat, virtutem laudat, vitium reprehendit; modo uti spectator quid de rebus actis sentiat exprimit; utrisque partibus favet, ita tamen, ut quas potius sequatur vix intellegi possit. Itaque huiusmodi chorus, qualem quidem habet Sophocles, apud Shaksperium nullus est.

Quod autem ad *tres*, quae dicuntur, *unitates* actionis, loci et temporis pertinet, magna inter Sophoclem et Shaksperium est discrepantia. Hic enim

in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit

(Hor. Epist. II, 3, 148); ac quamquam in rerum varietate actionem tuetur, tamen dimidium vitae hominis, ut est in *Muchibet* fabula, mutato scenae apparatu et magno temporis posito intervallo, ante oculos ponit; Sophocles autem « discrimen vitae supremum » tantum peragit et quae ad originem et ad progressum fabulae declarandum valeant, per chorum aut per nuntios profert. Res potius narratur, non agitur. Chorus autem a principio fere usque ad tragoediae finem in scena permanet. Quorsum hoc spectat? Ad temporis unitatem. Nam chorus per totam fabulam in scena permanens « una cum spectantium animo temporis intervallo transilire nullo modo poterat ».

At multae aliae causae sunt, quibus ars tragica Sophoclea a Shaksperiana differt. Quid enim dicam de re metrica? Nam Sophocles tragoedias suas a principio usque ad finem numeris exornavit; versibus loquuntur magnificis non solum praecclarissimi actores, sed etiam nuntii, et saepe etiam servi; contra Shaksperius versibus mira cum arte orationem solutam adiunxit. Huc adde, quod tragicis graecis poetis fabulas ab heroicis tantum aetatibus ducere licuit, exceptis Phrynico, qui cum suo periculo *Milium capiam* fabulam (cf. Herod. 6, 21) et Aeschilo, qui *Persas* docuit; Shaksperius vero, materia undique sumpta, mirificas suas tragoedias composuit. Praeterea Shaksperius in fabulis multa et iocosa adhibuit et comica et ridicula (cui enim non sunt nota, ut exempla proferamus, et scurrae facetiae in *Rago Learo* et fossorum et Hamleti lepidissimum illud colloquium?), quibus rebus Sophocles in suis fabulis nunquam usus est. Quid denique dicam de magno temporis spatio, quod est inter Sophoclem et Shaksperium? « Tempora mutantur - uti dicunt - nos et mutamur in illis ». Leges, religio, cultus, doctrina, mores, omnia mutata sunt; quid mirum, si etiam ars tragica est mutata?

D. TAMILIA.

CARMEN EPICUM SAECULI XV.

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUM

QUOTIES mentem atque animum ad eam aetatem convertimus, quae a renascentibus litteris nomen accepit, non possumus quin admiratione prosequamur non solum magna ingenia quae tunc temporis provenerunt Italiaeque gloriam in immensum amplificaverunt, verum etiam innumera illa litterarum artiumque opera ea aetate confecta, quae etiamsi a perfectionis fastigio longe abstiterint, tamen facul-

tatem et industriam maiorum nostrorum locupletissime testantur.

Nimirum apud omnes gentes id evenisse videmus, ut quo tempore perpauca quaedam opera omnibus numeris absoluta in lucem edita sunt et in deliciis haberi coepta, eodem tempore plurimi simul minoris ingenii viri florerent, qui iisdem studiis operam non spernendam navantes, quasi comitatum et cohortem maiorum atque optimorum efficerent, velut minora sidera, inter quae sol et luna splendiora nitent. Ita apud Graecos quaedam quasi caterva philosophorum Platoni et Aristoteli aequalis; apud Romanos una cum Vergilio, Horatio, Ovidio plurimi vixerunt minores poetae, quorum opera quidem interciderunt, at nomina et memoria exstat.

Ut autem ad reviviscentium litterarum aetatem redeamus, tantum abest ut omnia eius opera vel prosa oratione composita vel numeris adstricta penitus cognoscamus, ut contra multa adhuc passim in bibliothecis delitescant, vel si edita sint, haud ita multum in studiosorum manibus fuerint. Itaque optime merentur de studiis nostris quicumque huic rei dant operam, praesertim qui carmina vel epistolas usque ad id tempus inedita typis imprimenda curant, efficiuntque ut scientiae nostrae fines amplius quotidie provehantur.

Quo in numero habendi sunt nobilis vir Crispinus Mariani, patricius Cornetanus, Romae degens, et Ioannes Martuccius Romanus. Horum prior, omnium rerum, quae ad illustrandam patriae suae historiam pertinent, investigator diligentissimus, cum in Fusci Paracleti Cornetani nomen incidisset cumque legisset, hunc virum, Augustiniani Ordinis sodalem, ab anno 1460 ad 1487 episcopum Acernensem, nonnulla scripsisse latina carmina, praesertim poematum de bello a principe Tarentino in Ferdinandum I regem Neapolitanum illato (1459-1463), consilium cepit diligentius in eam rem inquirendi. Interea eclogam Paracleti, quam in bucolico poemate manuscriptam repererat Maiellanis typis Tibure vulgabat, tamquam ad specimen. Postea cum omni cogitatione curaque in quaerendum poema Tarentinum incubuisset, tandem repperit exemplar eius etiam nunc servari in Bononiensi bibliotheca; statimque describendum curavit. At aliis curis distentus rem perficere non potuit. Auctor itaque fuit Ioanni Martuccio, ut onus et honorem absolvendi negotii sibi sumeret. Qui cum via ac ratione sane laudanda novam et accuratorem inquisitionem constituisset, multa de Fusco Paracleta scitu digna collegit; carmen autem Tarentinorum, collato praeter Bononiensem altero codice Parisiensi, illustrandum curavit; horum denique studiorum fructum, carminis editionem doctis prolegomenis auctam paravit, quae nuperrime Romae in lucem data est. (*Un poema latino inedito del secolo xv sulla tentata restaurazione Angioina*; edizione non venale di soli cinquecento esemplari. Roma, Giovanni Balbi, 1899).

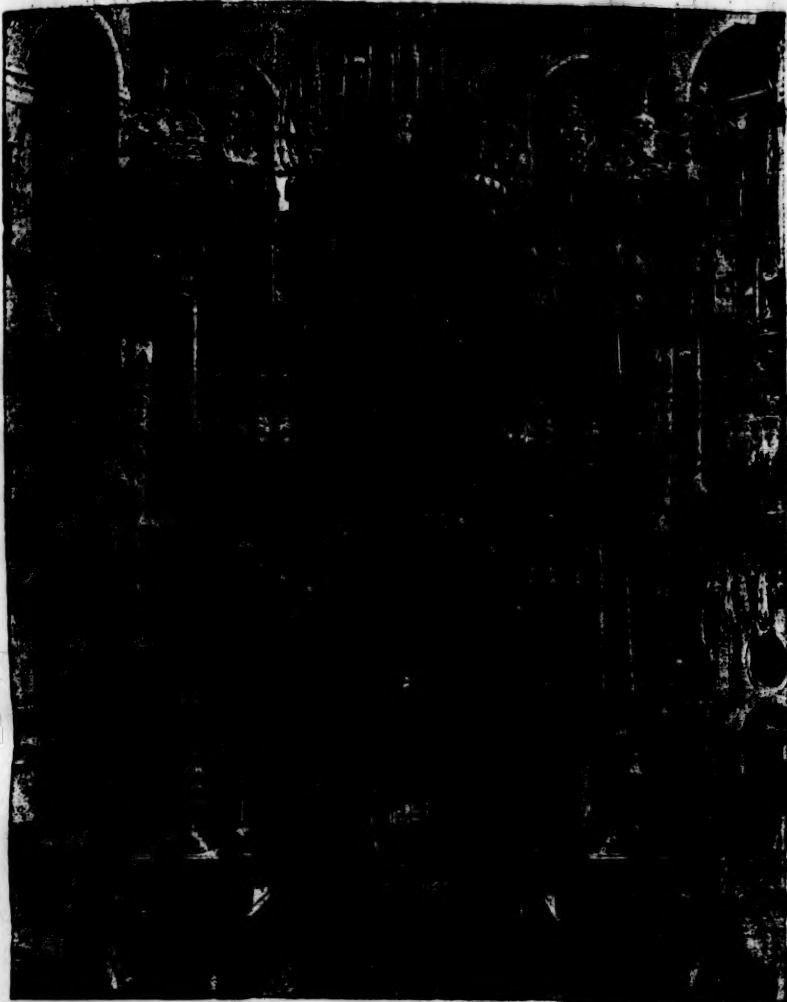
Fr. Paracletus, Ordinis sancti Augustini, ex vetere et nobilissima Malvetiorum familia bononiensi originem duxit, ut videtur, at Corneti natus est. Lector philosophiae et theologiae fuit in Universitate Bononiensi circa annos 1458 et 1459; mox ad Studium Senense translatus; ubi paullopost (1460) a Pio II (Piccolomini) in episcopatum Acernensem evehctus. Hoc munere functus est usque ad mortem, quae fuit anno 1487, cum ipse, si fides habenda est codici cuidam Salernitano saeculo xvii conscripto, septuagesimum nonum aetatis annum ageret. Exstat in membrana archivi Salernitani epitaphium, quo Acernenses dioecesani sepulcrum eius ornatum voluerunt.

Fratris Paracleti opera nobis nota haec sunt:
1. *Liber de passione Domini* verso heroico conscriptus, Pioque II pontifici dicatus « ex Bononia ad nonas octobres mccccxviii »; legitur in codice I, VI, 231 bibliothecae Chigianae. 2. *Carmen bucolicum ad Pium II*; quod sex constat eclogis, quarum quinque primis tituli sunt: *Querulus fletus*, *Laus pastoris*, *Pastoralis ambicio*, *Salirolus*, *Amor pastoralis*; novissima in laudem Pii II composita caret titulo suo. Legitur id opus in codice bibliothecae Augustobonensis (Troyes, dép. Aube), a Ioanne de Vepria manu exarato sub finem xv saeculi; exstat etiam sed in fine mutilum in codice quodam Vaticano (Regin. 643). Hoc bucolicum carmen scripsit Fr. Paracletus anno 1459, cum Pius II Pontifex Mantuae esset, ubi concilium indixerat, ut expeditionem in Turcas pararet. 3. Post eclogas Fr. Paracletus, iam episcopus Acernensis, epicum illud carmen paravit, cui titulo dedit *Tarentina*, quod ex duobus codicibus, ut nuper aiebam, Martuccius edidit. 4. Denique iam senex, cum pontifex esset Paulus II, satiras quasdam composuit, quae etiam nunc leguntur, licet nullus earum vetus codex exstet, quem noscamus.

Carmen *Tarentina* a Martuccio editum quattuor libris constat. In primo post breve exordium narrat poeta, cum regnum Neapolitanum grata pace floret, magnanimi Alphonsi virtute parata, indoluisse Allecto flammisque sensisse invidiae; inde in epilogum Inferorum Deos vocasse; omnes adcurrere certatim, et Livorem et Discordiam et Faunem et Seneclutem et Tremorem et Pallorem multosque alios, quorum imaginem graphice depingendam curat. Noster; qui postea sermones refert in concilio habitos ab Allecto et Megaera, quorum summa haec erat, ut ad turbandam pacem Parthenopeam princeps Tarentinus excitaretur, qui, Odio et Furore et Impietate comitantibus, ferox in Ferdinandum regem bellum moveret. In secundo libro narratur Tarentinus princeps, ambitione et livore caecatus, consilium iniit Ferdinandum rex regno pelleret et gentis eius finibus divellere nomen; huius rei causa egregios principes ad se vocasse et post multas epulas aperuisse consilium suum, quo audito coniurasse omnes foedusque per sacra Belligeri firmasse; deinde auctore sacerdote Phoebi, legatos misisse ad Renatum Andegavensem, qui in Provincia degebat, ut ducem ad id bellum nominarent. Renatus legatos benigne excepit, et spe ductus Neapolitani regni potius, quam filium designavit, qui exercitui praesesset. Tertius liber totus est de expeditione paranda. Renatus filio accersito, consilia dat ad bellum gerendum, et nonnullis infestis signis admonitus, precatur Deos, ut sibi et filio faveant. Tandem paratis rebus omnibus solvit Andegavensis classis cum exercitu, et prospero cursu ad litora Parthenopea appellit. In quarto libro denique ultimos belli casus narrat poeta, de populationes a militibus factas, Ferdinandum misera regni sorte excitatum et ad defendendum omnia necessaria molientem, mox, Dis faventibus, prope cladem et deditionem, Tarentini principis fuga et mortem, Clauditur poema Inferorum descriptione, ubi Tarentinus exceptus et damnatus saevissimis tormentis cruciatur.

Non est hic de Fr. Paracleti poemate iudicium ferendum; haud desunt quidem in eo litterarum vnares, satis aptae descriptiones rerum, sat accommodati cum rebus tum personis sermones. Itaque inter carmina eius aetatis quae multa et pulcra sunt, non ultimum habebit locum. Laudem igitur etiam habeat Martuccius, cuius labori et diligentiae huius poematis princeps accepta est referenda.

Sacellum S. Sepulcri, Hierosolymae.

exercuit. Inde illac Europaeis facta via, quibus antea non licebat.

Quae ad orientem Mortui maris terrae essent antehac ignorabantur. Prima haec descriptio ac typus in R. P. Manfredi laudem cedunt.

Neque novum hoc annalibus, neque novum doctissimis illis viris, qui, sine ira et studio, in monumenta incumbunt, quibus potissimum geographicae notiones apud nos amplificantur. A primo enim Ecclesiae nascentis exordio et ab ipsa Evangeliorum vulgatione prima hoc semper existit, ut, qui Christi fierent praecones, hi non modo bene de humano genere ac de cultu et moribus, sed de artibus quibusve et literis pariter mererentur.

L. M.

CHRISTIANORUM PASCHA ET HIEROSOLYMAE RECORDATIO

QUUM memoria Christi mortem subeuntis, atque se divina virtute ad novam vitam excitantis ubique terrarum his diebus a Christianis celebretur; omnium oculi, ut ita dicam, sua sponte coniici, omniumque cogitationes in Hierosolymam conferri videntur, praesertim in templum immani magnitudine, quod quadraginta circiter sacellis Calvarium, Sanctum Sepulcrum, ac cetera id genus complectitur loca, quae Christus aut patiens, aut moriens, aut resurgens perpetuo digna reddidit honore. Ceterum immensum illud aedificium, seu, ut rectius loquar, aedificiorum collectio, neque exquisita arte, neque diviti cultu ornatum apparet, ut nitebat quondam regali Constantini munificentia. Etsi tot tantaque ornamenta sive catholici nominis hostibus infensissimis, sive temporum vetustate sunt deleta, maximum tamen incolume adhuc manet Christi sepulcrum.

Puto equidem neminem fore, vel dubii tenebris obcaecatum, qui quum illum sanctum adeat locum,

intimis animi sensibus vehementissime non excitetur ac quodammodo pervadatur: illic oculi, demisso in terram intuitu, quiescere; genua, sacro quodam terrore percussa, flecti, lingua conticescere, ac mens ipsa, tanta vi magnitudinis obruta, plane deficere.

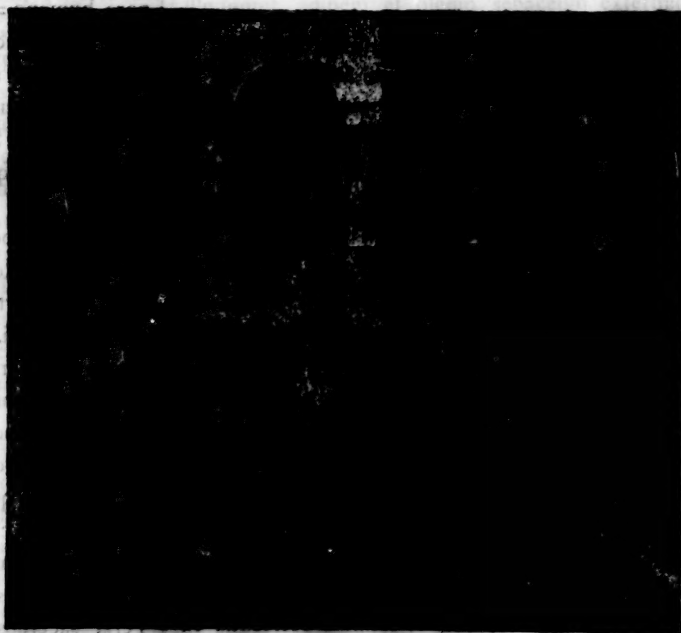
Longum est huius enumerare vicissitudines sanctuarii, quod vicies ferro ignique direptum, totidem restitutum est, ac pluries ab imis iterum excitatum fundamentis. Potentium conatus divinae repugnantes virtuti irriti semper habendi sunt, ut historia abunde nos edocet: ratus Hadrianus imperator Calvarii ac Sancti Sepulcri memoriam plane perfectaeque se deleturum, Iovis ac Veneris cultui ea loca dicavit; sed incepta non est assecutus. Nam centum nonaginta et uno post annis immortalis Constantinus, idolis deis-

ctis confractisque, sanctuarium in pristinum restituit cultum: auspice autem Helena, eius matre, luxurious atque immanis ibi molis templum, decem circiter annis, extruendum curavit. Nam muri, ob regalem eius liberalitatem, ornati sunt exquisitior marmore, ac lacunar ipsum tanta vi auri obductum nituit, ut aureo, si ita loqui fas est, aequiori, fulgidaque luce mirifice eoruscanti simile esse videretur. Sed Cosroes Persarum rex, auro ceterisque thesauris direptis, flammis templum dedit; adeo ut Hierosolymae praesul Modestus illud ab imis fundamentis instauraverit quindecim circiter annis. Sed kalifus Hakem, qui Aegypti Neron cognomento dicebatur, anno millesimo decimo post Christum natum sanctuarium solo aequavit, quod postea Christianorum sumptibus Christi sepulcrum undique invisentium ad unguem in pristinum restitutum fuit. Postquam e Turcarum manibus Hierosolymam Gothfridus e Bulnionio abripuit, in primis statuit ut sancta aedes nunquam Christi orbaretur sacerdotibus, qui divina officia quotidie peragerent, externoque cultui digne prospicerent: at vero temporum vicissitudinibus factum est, ut domus Dei solitudine ac squalore obsita miserum in modum tabesceret, donec fratribus a Francisco Assisiati institutis sanctuarii cultus et decor anno christiano millesimo ducentesimo trigesimo creditus est. Hactenus de exacti temporis calamitatibus: pauca nunc de praesenti templi statu.

Nostris hisce diebus templi forma, ex stylo romano atque ogivali saraceno, illi ferme linearum arti

respondet, quam Modestus, ut diximus, Hierosolymae praesul instituit, si ea excipias, quae sensim processu temporis per milites a Cruce nuncupatos innovata accepimus. Immani magnitudine sanctuarium quattuor praecipuis constat partibus, nempe aede, ut dicitur, orbiculata, quae Christi amplectitur sepulcrum, sacello Franciscano, quod Christo dictum est Virgini Matri se ostendenti; Calvarii templo et subterraneo fano Cruci inventae sacro. Quattuor hae partes per aediculas, sacella, ambulacra iunctae vicissim ac sociatae sunt; triplici insuper coenobiorum ordine circumdantur, quae incolunt non modo Franciscanae, verum etiam Graeci atque Armenii a Romano Pontifice dissidentes, Syri, Cophti, ceterique, adeo ut diu noctuque precibus, hymnis, cantibus sancta resonent loca diverso ritu atque idiomate. Varia igitur templa, plurima sacella, aediculae, coenobia, aedes Turcarum excubias agentium, haec omnia in unum collecta, quod supra diximus, aedificium constituunt quattuor milium metrorum quadratorum superficiem occupans, in qua omnia continentur, quae ad Christum in crucem actum, aut mortuum, aut sepultum, aut denique ad novam excitatum vitam referuntur. Ibi enim videre licet lapidem, in quo Christum e cruce depositum unguentis atque aromatibus delinitum ac syndone involutum accepimus; columnam, cui devinctum flagellis caesum audivimus; Iosephi ab Arimathea atque Gothfridi e Bulnionio sepulcrum. Multa quoque, quae spectentur, digna sunt, uti cella sancto Longino, piis foeminis Christum quaerentibus, Mariaeque a Magdala dicata: utrinque aediculae in quibus multa Christi morientis commemorantur, veluti locus, in quo milites Redemptoris vestem partiti sunt inter se, in quo Virgo repraesentatur septem doloribus conflictata, in quo denique, ut cetera praeteream, mundi Servatorem cruci fuisse affixum memoriae traditum est.

Dolendum id tamen, Sancta Loca adhuc sub potestate esse Turcarum, atque haereticos ipsos ibi sacra peragere, qui in Dei domo saepe mercatum

Locus Sepulcri D. N. Iesu Christi.

impudenter habent, eamque vel sanguine inficere non dubitant, quum de sacris faciendis una cum catholicis iniuria contendunt. Proh Deum immortalem! Quamdiu catholici reges atque imperatores magno cum dedecore religionis nostrae patiantur Calvarium et Christi sepulcrum a Turcis atque haereticis vexatum et profanatum?

HERSILOS.

Ipse Dantes in Comedia reginam dolentis regni non describit; et Petrarca in carminibus suis abstrahitur a Vergiliana recordatione Iridis lethalem crinem evelentis (1). Quod etiam absolute respondet illi quod feminae horum poetarum mystico velo circumfusae videntur et, ut ita dicam, inter coelum et terram suspensae.

Sed paulatim tenebrae obsolvuntur, nebula carne et oculis informatur. Solitarius homo in vigiliis mortem sibi effingit impiorum vindicem piorumque solumen, ut hoc unum sibi persuadeat: ad beatum perpetuo faciendum animum, asperitate, ira, avaritia ceterisque vitis, quibus humanum genus et docile et primum, cavendum esse; quapropter in silvas abditur et in cavis rupibus speluncarum meditatatur mortem. Eandem vulgus miscet cum angelo niveis alis teneras cunas custodiens et leves animas ducente per itinera coeli. In uribus interdum pietate christiana florentibus, tumuli incensos exhalant odorem victurum, quas parae manus Amiae pro defunctis educaverunt; et urnae candidis columellis statisque marmoris exornatae mentes viatorum secretans ac de optabiliore vita suaviter colloquuntur. Sursum cordat Veniet hora mortis, et quidem celeriter: nemo est qui scelere securus metuat; nec homines enim ad tenebras Orci deducit, nec animi ignis ad nihilum rediget. Contra manet nos praesentis et gaudium aeternum, pro quibus gloriosissimi martyres, divio afflato perducti, non dubitaverunt occumbere. Ideo quod antiquissimis temporibus horridum nomen erat ruinam, quo se vesterit, afferens, et media aetate umbra sine corpore, recentioribus diebus, fide ac religione favente, naturae est factum, quod probos homines terere nequit, hi circumitu artium et litterarum Mors figuras quam maxime varias sumpt, a pallido spectro falce et clepsydra praedito ad formosissimam puellam, cuius sinum virginalem ad extremos somnos infelix vates Racanensis petiverat (2). Tamen in tanta figurarum et imaginum varietate una atque immutata permanet opera Libitinae falce recidentis, quae, sicut in Dante Fortuna, orbem vertit suum, non voces, non querelas audiens gentium, quae in voraginem temporum sive properantes, sive reluctantes praeteriunt.

T. COLANARNO.

HUMANUM CAPUT A BONARROTIO EFFICTUM

ROMAE in regione transiberina ad ripam fluminis domus cum villula exstat percelebris, cui nomen est *La Farnesina*; haud magnum quidem aedificium, sed miris sane architectonicae ac pictoriae artis clarum monumentis. Domum enim, natam potius quam aedificatam, ut ait Vasarius, Augustinus e gente Ghisia, locupletissimus suorum temporum nummularius, e solo sua impensa excitandam curavit, Peruzzio artifice, anno post Christum natum MDIX.

Insignes inibi imagines in parietibus depictas licet in-

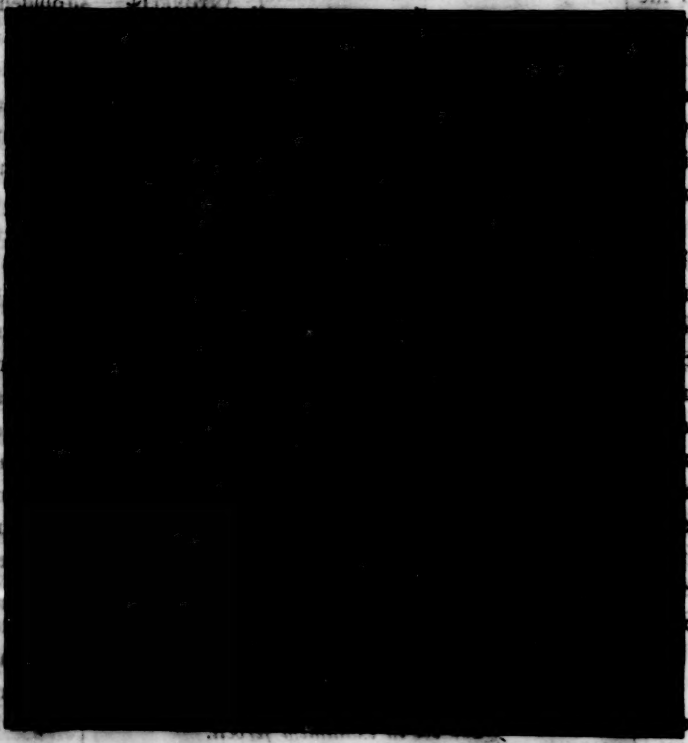
teri, quas Peruzzius, Sodoma ac ipse Raphael Sanctius egregie pinxerunt. Anque hic quidem ea in domo clarissimi ingenii sui vestigia posteritati reliquit.

★

Nunc vero, ceteris omissis, de humano capite dicam, quod aere incisum sub oculos ponimus. Fertur illud Bonarrotius carbone in pariete cubiculi, ioci gratia, delineasse, quum Daniele Volaterranum, discipulum sibi carissimum, de via expectaret.

Robusta lineamenta affabre expressa ac mira quaedam severitas oris, vel ipsa haec summi artificis opus immortalitati commendant.

Minime autem assentior cuidam referenti, Bonarrotium ea severitatis nota voluisse pictoriam Sanctii rationem carpere, quasi nimium levem ac mollem. Neque enim quae eius erat virtus et comitas facile sinunt credere tam vulgari more fuisse usum cum viro omni profecto honore dignissimo.

Bonarrotius effinxit.

Item reiicienda eorum sententia est, qui existimant idem caput opera Sebastiani, a *Plumbo* nuncupati, delineatum esse; nimis enim artis peritiae perfectum apparet, ut suspicemur Bonarrotii manum ab opere alienam.

I. CASCIOLI.

IN HIERONYMUM SAVONAROLAM

Cum fera flamma tuos, Hieronyma, pascitur artus,
Religio, sanctas dilacerata comas,
Flevit, et « Oh! - dixit - crudeles parcite flammae;
Parcite; sunt isto viscera nostra rogo ».
Sed quamquam immerito flagrant, Hieronymine, busta,
Regalique tuum funus honore caret;
Sorte tua gaudet: haud moerens Ferraria ploret:
En tibi pompa, tuas quae decet exequias.
Nam tibi non paries altro velatur amictu;
Sed terras circum nox tenebrosa tegit.
Iam tibi contextis lucent funalia lignis,
Lucidaque astra poli; noenia tristis abest.
Semper bonos; carumque tuum per saecula nomen,
Christi donec erit Religio et Pietas.

A. ARTIOLI.

GEOGRAPHIAE NUPERRIME ADEPTA

NOSTRIS hisce diebus ephemerides frequentiori percipere sermone quoad pygmaeas gentes in aequatorialibus Africae silvis ab anglico Lloyd adeptas potius quam repertas. Quae, ab aliis antiquitus tradita, ceu fabulosa, quae, a recentioribus annuntiata, veluti incredula videbantur, nunc assidua observatione confirmata, hanc historicam fidem recensenda sunt.

Indigenae huiusmodi anglicum peregrinum cuncto quibantur itinere, quo nec ipsi se viatori proderent, nec viator abstantes et circumspicientes animadverteret. Aegre tandem respexit, et photographici utens auxilia, ora modum ac staturam repentina in photographico apparatu coruscatione adipiscitur.

Intra mensura et cunctis viginti duo assurgunt.

Mox, data capis colloqui cum principe eorum, haec refert: Acres mente homines habendi sunt; promissa barba, lato pectore, convenientibus artibus, et fortasse decoris utantur.

Mulieribus ac viris indumentum est: ex corticibus arborum, confectis quod feminae suta; viri quoque armis arcibus sagittae et lanceae veneno illitae.

Non pagi, non oppida, neque stabilis mora locis; tota passim regione liberi vagantur atque soluti, quibus infinitum nemus una tantum et perpetua domus, quod Europaes tamen et invium et devium sit, et avium. Nocturni in exiguis castris ad horas extractis, haec talibus, ut non huius assurgere nequeant. Primo mane habitata noctu relinquunt alio migraturi.

★

Nec minus anglico, bene de humano cultu ac de scientia meriti sunt isti duo, Christi praecones ad barbaros, de quibus ephemeris *Globus* de *Brunswick* enarrat in septimo numero anni 1898, nempe R.R. PP. Jullien et de Ryke, qui in Nova Guinea Britannica flumen Veida affluens in Alkam compererunt, et ignotis hactenus, nec peragratis adhuc, nemoribus emensis, plura oppida degentium ibi populorum inviserunt. Fluminis, cui nomen Sanctus Ioseph impositum, duo in unum confluentia cornua in regione certa notavere, et ex hisce duobus alterum prosequuti usque ad fontes, originem invenere ad radicem montis, quem *Montem Sanctae Mariae* appellaverunt. Accincti nipes sinensis huius, infandis utentes epulis, humanis nempe carnibus, et humano cruore, populos invenerunt. Novum insuper montem, quem *Monte-Leon* dicere placuit, ignotum reliquis, describere.

★

At in regesto (*Bullettino*) Geographicae Societatis Italicae (ann. 1899, num. II) publici iuris factus est geographicus et topographicus typus, quem R. D. Ioseph Manfredi, latino patriarchio hierosolymitano addictus, vestigans vetus Arnon flumen (hodie *Mogreb* appellatur), affabre descripsit, regiones finitimas; montes imminentes et rivos nutriendos ad apicem notans, auxiliante collega G. Barberis.

Stationes praecorum Evangelii transiordanicae originem deducunt ab huius generis viro sacerdote, qui ad *Naplusum* primus Iordanem tranare, et arcanas illas regiones peragrarare ausus est. Causa itineris in loca repugnancia cuius cultui fuere morientis christiani Bethlehemitae voces illic degentis. Sic anno 1875 aedificata illa statio, cui nomen *El-Carak*, sic anno 1880 illa cui nomen *Madaba*. Sic Turcarum imperator obsistentes quotidie, et exleges Beduinos illos dociles habuit, et legibus probos, et anno 1893 *Carak* positus, ius ibi primum et leger

(1) VERGIL. *Aen.* I. IV, 700.

(2) IAC. LEOPARDI carm. *Amore e Morte*.

nam prima, tertia et quinta nota musica inter nos tres prorsus absolvitur; in his tribus enim omnis harmoniae ratio et decursus optime continetur ».

« Musical », addidit mathematicus; « dic arithmetici; nam illi tres numeri, primi sunt, et fundamentum habentur omnium numerorum ».

Atque hic fateor inopiam meam et egestatem; aetheria quaedam uncis quibusdam suis arripientem virum assequi non valui. « Tertius numerus », ille dicebat, « nil porro est, nisi primus numerus ter iteratus; quidquid igitur in uno est, in tero sit necesse est; hinc Resurrectio Perosiana concordat cum Resurrectione Dominica; consonat haec cum veris adventu, quippe favonibus et zephyris melioribusque solibus terra et segetes et flores et arbores quasi ab hiemali morte aut somno resurgunt. Loubet novus praeses videtur e tumulo et morte, Iulium Faure devorantibus, assurgere, quasi vita auctoritatis et reipublicae inextinguibilis. Adde nunc, tribus hisce, duos annos, et memoratam artium recognitionem habebis, quintam scilicet notam, summam, supremam et maximam harmoniam, qua Galliae vox terrarum orbem implebit... ».

Inque his, toto potius pelago numerorum, fortasse eo pervenit, ut nec ipse se dicentem intelligeret. Me autem proximiorum nunquam sic fuisse confiteor, tot inter arithmeticae scopulos versatum et illisum, et... dic semimortuum. Domum rediit...; dormivi somnum numeris, spinisque refertum, infirmitatis similem, non quietis.

Sed summo mane eruditus idem vir, qui, totus in arithmetice et geometricis suis, me victimam designaverat, ad ostium est. Ingressus, semivestitum me de salute rogat; amicissimum se proficitur fore, sed mediis in sermonibus, qui nihil ad arithmetica, suo furore abreptus in haec ex tempore erupit: « Ignorasne tu omnia sursum et deorsum et circa in numero et mensura et pondere conflata esse? » — « Scio », dixi; « sed quorsum haec? » Ille mihi: « Audi... ».

« Quinquaginta tibi sunt anni = 18 250 diebus, quae addendi sunt 12 insuper ex bisextilibus dies. Habebis igitur tuae vitae summam diebus 18 262 constantem.

« Hos absumpsisti: 6460 operosus.
6000 dormiens.
2962 feriatus.
1500 comedens.
840 ambulans.
500 aeger.

18262

« Quid tibi, si dixeris hanc distributionem respondere arithmetice et astronomicae disciplinis? Re quidem vera gravitas sonus si tribuatur notae 5, alter assurgit gravior ad notam 8, tertius ad... ».

« Ne me occidas! » deprecatus sum.
Sed ille ferox numeris suis: « Sol esto centrum comparo, primus orbis in Mercurio erit 5, at, quia non est in centro circuli, sed in foco ellipsis, alter orbis erit 8 in Venere... ».

« Nolo mori! » indignatus dixi; « tace, aut me e fenestra delicias ».

« Iam (illa mascula tigris ait) gratiora dicam: « Quinquaginta hisce annis comedisti hac harmonica distributione cibos:

« Panis. . . . . Chilogr. 18 000
« Diversarum carnum 8 000
« Leguminum, ovorum, piscium 2 890
« Denique absumpsisti potionum ex vino, lacte, aqua, etc. 35 000

« Haec harmonice concordant in integrum... »
« Abi ad Acheruntum! » horrens irrugii; et, pileo arrepto, erupi domo per portam, ne morerer; nam eadem de causa nolui per fenestram (in quarto solario erat) iter arripere.

Cavete, lectores; ne in huiusmodi incidatis, et si fata vos in hoc discrimen adduxerint, curate ut sint libera ianua, pileus in manibus et calceati pedes ad providam fugam. Haec ego vobis. Valete.

Lutetiae Parisiorum, idib. mart. 1899.

A. VIEILLOT.

FRUSTULA

Alleluia!

REMANENTE iam anni vere adest Pascha, sollemnissima inter Ecclesiae dies; nosque licet, laetitiae sese renovantis naturae alia ac longe praenobili superaddita, gaudio gestire, cum Christus Dominus abiecto sepulchri lapide ac fracta morte surrexerit; licet iam prope illud recinere: « Haec dies quam fecit Dominus; exultemus et laetemur in ea! »

De Paschatis nomine.

Pascha, idest transitus Domini, ex iudaica voce phase vel pasach ducitur; quo nomine memoriam Hebraei recalebant egressus de terra Aegypti, die decimaquarta mensis nisan, cuius plerique dies vere novo decurrebant. Dicebatur autem transitus, quod cum nocte illa quae exitum ex Aegypto praecesserat, angelus Domini pertransiens primogenitos omnes Aegyptiorum per domos interfecisset, domus Israel, quae agni sanguine pertincta fuissent, reliquisset incolumes.

Sed veteri Ecclesiae sermone alii etiam dies festi Pascha vocabantur; Nativitatis nempe, Theophaniae, Ascensionis, Annotinae, Dominica in Palmis (Pascha florida), Pentecostes (Pascha rosarum): uno verbo, sollemnitates ac dies festi omnes in anno maximi Paschatis nomine notabantur.

In Exodo (cap. 12) ritus celebrandi ab Hebraeis Paschatis describitur, cuius obligatio ea erat, ut si quis minime eam adimplevisset, capite damnaretur.

Dies et ritus de Christianorum Paschate celebrando.

Dissensiones primis Ecclesiae temporibus exortas de tempore Paschatis celebrandi, praecipue Nazaraeorum causa, qui die xiv iam citata iudaico more id agebant, S. Victor papa I anno cxciv in concilio Romano composuit, iussitque iuxta Apostolorum traditionem, primam dominicam diem, quae lunam xiv hiemalis aequinoctii sequeretur, Christianorum Pascha celebrari. Sententiam receperunt concilia Caesarense, Lugdunense, Ponticense, Osroenense, Corinthium, Nicenum primum; quo postremo in concilio Paschatis celebrandae extremi termini, inferior, usque ad diem martii xxii, superior, ad diem aprilis xxv, constituti sunt. Alexandrini autem patriarchae, quippe qui eius esset civitatis episcopus, quae in astronomicas disciplinas maxime incumberet, litteras ad Romanum Pontificem mittere munus erat, ut illum de die quo Pascha celebrandum esset, certiore redderet; quae proinde litterae paschales dicebantur.

Galli, Angli, Itali ad saeculum usque xi usum retinuerunt a quovis manuum labore per integram hebdomadam in albis sese abstinendi: qui usus deinceps ad primam tantum et alteram post Pascha diem coactus est. Salutabantur tunc fideles ad invicem verbis illis: « Surrexit Dominus »; quod a Graecis et Orientis incolis adhuc passim servatur.

Nullus insuper tunc cibis sumebatur, nisi cui ante sacerdos benedixisset: cuius ritus et hodie aliquantum servari notum est.

De flammiferis frustulis.

In communi haec minum usu frustula illa habentur, modo lignea, modo cerea, quae, phosphoro illita, confricatione vel levi lucem et ignem praebent, ac

iure flammifera latinis vocibus appellantur. Qui ea invenit aeterna dignus recordatione videtur, cum rem humano generi praestiterit utilissimam.

Fuit hic genere Hungarus, nomine Janos Irinyi, qui Vindobonae in studia incumbens, eaque considerans quae fiebant quoties sulphura in peroxidum plumbi agerentur, praeripuit quae futura forent, si phosphorum sulphuri sufficeretur glutine affixum. Nec mora; tentat inclusus domi, et post aliquot dies iterum apud socios est, et in urbe versatur, obstupescens circum omnibus qui vident lucem et ignem erumpentes a frustulis parieti cuivis adfricatis.

Romer quidam, negotiator, inventum sibi comparavit, decem et septem millia libellarum Irinyi persolutis.

Anno 1895 Irinyi mortuus est, nec dives, nec celebris, quamquam et utrumque merebat optime qui de humano genere ita meritis erat.

Agite nunc, monumentum marmoreum aedificate homini, cui panem negastis! Nonne redit illud Evangelii: « pro pane lapidem dabit illi »?

Quid flammiferorum in usu et in pretio.

Europam tantum attingimus. Quidam, rationibus positus, arithmetice ostendit quotidie vices millies centena millia flammiferorum incendi, quae si appenderentur, ducentorum millium chilogrammatum pondus aequarent! Gallico aerario, nam de conficiendis iis reipublicae monopolium est, vices centena millia libellarum quotannis redeunt. Quid alibi, ubi privatae industriae opus relinquitur?

Utilia.

Ne calvi ultra sint.
Guelpa, doctor physicus, diu ad causam intentus, qua tot ac tantummodo apud cultas moribus gentes calvi habeantur, denique hanc reperiisse putavit in usu frequentium capitis ablutionum eo praesertim liquido, quod alcool nominatur. Huiusmodi liquidum, ille inquit, adipem et oleum sebaceum exterminat, quibus ad basim et radicem capilli vegetant ac germinant, fovetur et aluntur.

Caveant ergo qui caput barbitonsoribus credunt, neque sinant hos in crinibus lavandis illa capillorum peste uti. Sufficiat capillos pura unda abstergere, et lintea tela siccatos illico oleo rursum nutrire, ut ablatus adeps instauretur. Nemo inde calvus.

Iocosa.

Quidam Parochus suadere tentans homini bibaci, ut pessimo mori suo valediceret, dixit: « Fili mi, relinquendum omnino abiiciendumque procul tibi vinum est, quippe tibi inimicum ».

« Atqui », ebriosus respondit, « nonne tu saepe monuisti, et ab altari et a suggestu perorans, diligendos esse inimicos? »

« Utique, proculdubio », inquit Parochus, « sed nemini unquam suasi, ut deglutiret et voraret inimicos ».

FORFEX.

Qui statuit aliquid, parte inaudita altera,
Aequum licet statuerit, haud aequus fuit.

(SEN., Med. act II, sc. 2).

Gratus animus est virtus non solum maxima, sed etiam mater virtutum omnium reliquarum.

(CIC., Pro Planc. 33).

ANGUIUM COLLECTORES

MALDICTIONE illa divina, quae in angues post primum patris peccatum insonuit, ab huiusmodi animalium familiaritate homines plerumque deterruit; sunt vero nostra haec aetate qui non modo studii, quod semper evenit, sed insolitae et usum experiendae voluptatis causa, ad eos colligendos moveantur. In his Dittmars, americanus quidam - ut recens scriptum inveni - superzime in urbe Neo-Eboraco linguas a se collectos permultos, ex eo genere quod ophiidionum vocant, spectandos omnibus praebeuit.

Adest *Crotalus niger* ex Florida peninsula, inter serpentes gigas, vi ac crudelitate formidabilis, qui quasi funis sua involuit et imbricatis squamis, veluti avis cuiusdam nido planis, vestitur. Alio insuper crotalos abunde adspicere licet, singulos specie distinctos, atque praesertim ex Americae provincia Texas deductos, qui variis iisque elegantibus nodis inter sese alligantur, dum cuiusque cauda tridentis quoddam sonitu, uti notum est, strepit.

Splendens sua ipsius pelle *Aghistron concolor* elucet, rubris micantibus splendoribus, ut quasi ex aere quod liquetis sita videatur.

Sunt etiam ophiidionum ex ophiidiana familia angues, et dicta perconum similes et producta ac plana corporis forma quasi ligamenti imaginem referentes. Sunt et exili corpore, agiles, per gramina occursum frequentes; et nigro colore hominibus gallinatio terribiles.

Practerea anguis vulpis, anguis lacteus, anguis viridis, anguis balicatus: ophiidionum enim series nuper a M. Boulenger pro Britannico Museo redacta, eos omnes in 1639 species distribuit, quas singillatim in familias distinguit.

Produnt ecce *Typhlophidae*, qui in sulcis sub humum ducti ac plerumque tropicales plagas incolunt; ceterum maritimi *Glaucocidae* quoque ad amicum videntur. *Fryxus*, *Amphis*, *Hyndes* plurimi adnumerantur. Ceylan insula *Uroplidae* foliis arabicas coffeae vel chinensis theae aut: Malezia ac India *Xenopeltis unicoloribus* abundat: sunt denique quasi legio *Colubridae*, inter quas *Viperidae* etiam communes adnumerantur: distinguuntur enim in *Agyphis*, *Opisthophis*, *Proteroglyphis* et *Viperidae*.

Est tamen et inter angues - ecquis crediderit? - innocuum quoddam genus, *Amphycybalidae*, suavi fidele praesent, qui a cruentis constrictoribus vel crotalorum epulis omnino abhorrentes, non nisi vermiculis vescuntur.

Quid pro istis Americanis ut iam surrexerit anguis collectoribus haud facile dicere, nisi forte viri illi, plerumque naturalium disciplinarum cultores animi, qui anguis istius fabulam illam Aetopiam de tunc et nunc in apertum experimentum faciam crediderint.

Latus.

NAVIGATIO OLIM AEREA

NAVIGATIO pro homine, omnia in hominem facta sunt.

Infantis et longe prospicientis philosophi dictum late experientia firmavit; nam et aqua submergit, et belluae dentibus unguibus, cornu, fraude occidunt, et reptilia aut veneno inficiunt, aut spiris convolutos modo suffocant, modo strangulant, et germinantes nocent viru, semina mortis in sanguinem et viscera demittentia, et ipsi assumit immisericordiam, et ipsa totius histu absorbet, et fulmina decidentia exterminant.

At haec inter homo propriae dignitatis et principatus nunquam oblitus, repugnat omnibus contra se coniurantibus, obstitit interitus, et dominatur in medio, quasi aeterna et ipsi insonet vox: « dominare in medio inimicorum tuorum ».

Sic stravit coram se undas pelagi frementes, et qui vix ad litora trunco obequitans longius progredi non audebat, nunc ferratis parietibus saepiens innantes non domus sed arces, vapore ad remigium

damnato, maria tranat, procellas irridet, et ad commercia et ad delectationem Oceano itinera instituit.

Sic, quae veneno herbae inficiebant, lance apposita librans, in medicinam convertit, et quae mortis causa, ministra salutis, et medicina sunt facta.

Sic bellis ipsis optio proposita: aut in potestatem venire, aut bello perpetuo perire; aut utiles esse, aut innocentes. Sin, moriendum. Aut cum armentis ad stabula, aut in libertate ad mortem.

Quae autem homo sensit ab initio facere posse, haec assiduo conatu aut perfecit, aut in eo est ut perficiat.

Hac in serie ponenda illa aeris dominatio, quae exclusum ab initio videbatur regale hoc animal, at implume, alarum remigium non suppeditante natura.

Sed quae ratio modum dedit ut, arte accita, ventos aequaret cursu peragrans terram, subditis sibi igne, vapore et electrice; quae ratio modum dedit ut sine squamis et pinnis innaret Oceano, et respirans in haud respirabili abyso maris vagaretur, ut nunc in experientia et iudicio res est, haec eadem ratio, pluribus argumentis et modis frustra tentatis, tandem aliquando aeris dominationem humano generi substerneret.

Audax omnia perpeti Iapetici progenies tranantes aera videbat aves, et se terra soloque affixam dolebat. Voluit, et modum adipiscendi et potiundi phantastice scrutata est, et quae omnium potestati non dabatur, nonnullis tamen potestis fingeat.

Sic de Perseo fabulata dolorum fictione lenibat, et inter Hippogryphi et Icarum et Daedali commenta, fortasse cogitabat, quo pacto aetheris assequeretur imperium.

Duplex iam inde patebat inveniendum iter, scilicet aut si alicui negotio homo insedisset, quod aeri inferiori impernaret, aut si remigium alarum sibi componeret, quibus, habita proportionis ponderis, tantum amplitudinis dandum esset, quantum satis foret ad elevandum, ad regendum, ad circumferendum. Atque illa tunc formula edita est, quae ferebat: alas = 10 (dato corpore aquilino = 3); alas = 100 (dato corpore humano = 30).

Tunc praecleara ingenia molita interdum sunt ea quae fortasse ad rem ducerent perficiendam; sed alia aliud; neque una conabantur, et singuli secretum sibi toebantur. Scimus autem in monumentis relatum de insignibus qui automata struxerint modo ad columbae, modo ad corvi similitudinem, quae, inclusa vi volitantia, per aera cursarent.

Haec de Rogerio illo Bacone minorita feruntur, haec de Alberto Magno, et, ni fallor, de Archita legisse memini.

Et quis Icarum, non illum adolescentem daedalea ope ceratis pennis innixum, sed illud Neroniani temporis illustre nomen, non memoret? Qui, medio in volatu viribus deficientibus, ruit in circum ante ipsa ora Neronis, quem concidentis corporis ruina sanguine audaci cruentavit.

Res in silentio posita, et quasi derelicta videbatur, cum Leonardus Da Vinci primum, postea Fr. Lana-Terzi sacerdos, Brixiae natus anno 1637, penitus restituerunt.

Neque mediocri delectatio nos mulcet ac recreat, quod duo Italiae filii maternis gloriis hanc insuper addiderunt.

Ad Lana-Terzi quod attinet, praeter circa centum nova in physicis inventa, quae descripsit in libro *Prodromus artis magistrae* (edit. Brixiae, 1670), admirabilia ostendit ac disserit circa navigationem aeream; et quae scripsit haec germanice interpretatus est Heerbrand, suisque animadversionibus auxit (edit. Tu-

bingen, 1784). Si Rambellio credamus (*Lettere sopra invenzioni e scoperte ital.*) in illo *Artis magistrae* libro: *Magisterium naturae et artis*, omnes indicantur singulatim bases, et fundamenta, quibus innixus postea Mongolfierius suum aedificium adstruxit, nomenque sic dedit (more solito) rei, quam alius antea perenserat. Quae omnia si quis accuratius videre cupiat, consideret Sturmium in *Collegio physic. experim.*, ac Tiraboschium in *Historia liter. italicarum*.

Leonardus Da Vinci totus in scrutando volu avium, et artificio alarum fuit (cuius ad rem figuram atramento descriptas vidisse memini), ut volatus naturalis avibus, artificio ad homines deferretur.

Sed quampluribus exitus miserabilis detegit ad dentes, qui et ab excelsis demittentes alis innixi, nunc viribus, nunc machinae imperfectione culpa, infelicissimo lapsu peribant.

Atque huius machinae figura, quam *Aeroplanum* appellarunt, aspicere invat; constat enim duabus enormibus aerem ventilaturis, arcu conflato ex chalybe optimo coniunctis, quas submissis funibus subter movet ad morem volantis homo. Huic suspensio tanta neque virium omnium suarum facilis explicatio, nec promptus usus, et nimia mentis attentio, et quaeque perturbatio fatalis, et omnis error funestus, et experientia periculosa, nec bis iteranda ob certissimam ruina necem.

H. DE VECCHI FERRALICE.

EX GALLIA

Harmoniae singulares ac disposita vita per numeros.

Si mihi apud vos gratia, quod quidem spero - Italica enim urbanitas, et come ingenium vestrum in laude nostra quotidie sunt - quae apud nos geruntur vos non pigebit a me hac epistola accipere, praecipue quum vobis fortasse gratum fuerit intima nostra rescire, mihi vero iucundissimum, quae iucunda sunt, nuntiare, meo quodam festivo more dicendi.

Qui nuper inter nos dissoni videbamur, concordem nunc facti, penitus in his quae harmonica sunt consentimus, nec alio nisi numeris consonantibus ferimur in civilibus rebus fere omnibus, nec aliud nisi concordantiam spiramus.

Haec non exigua animi laetitia accepi, dum curru vapore rapto Lutetias Parisiorum ex Versallia, paucis ante diebus, referret; duo autem, musicomaniacus alter, alter mathematicus, in itinere socii, mihi quae in curru proximi sedentes, gravi supercilio de re sermonem habebant.

Princeps aiebat optime respondere diebus Paschatis impendentibus oratorium illud de *Resurrectione Domini*, quod magno vobis instrumentorumque apparatu Perosius vester apud nos vulgat. Addebat alter harmonicum aliquid esse inter hanc Resurrectionem Dominicam et resurrectionem Iustitiae, quae somnos quatuordecim aspergefata relinquit, in iter advigilat suum circa Dreyfusianam sententiam aut emendam aut confirmandam, reiecta quavis quorumcumque hominum commendatione. Laudabat ille novum reipublicae praesidem quasi concordem et consonum indoli gentium, quod et inter officinas versaretur, et benignas aures artificum verbis applicuerit, et benigna verba reddiderit, ac de pace egerit apud nos tuenda, praecipue pro omnium artium proximae habenda recognitione. Celebrabat hic totius Galliae consensum, et Parisiensium unisonum responsum, dum omnes uno ore, uno corde, una, ut ita dicam, mente nituntur in parandis, in faciendis, in absolvendis singulis quae ad rem conferre videantur.

Date veniam Gallo de Gallia sua loquenti. Laudes hae neque surdum, neque dissonum me poterant invenire; itaque et ego, interdum concinens, interdum carentibus plaudens, tertius additus sum.

« Et modo », musicus inquit, « perfecta harmonia est.

COMMENTARIJ "VOCIS URBIS" INDICES SINGULI

I num. ann. I.

De Voce Urbis - Card. L. M. PAROCCHI.
 Vox Urbis - v. u.
 Vocis Urbis antesignani - P. C. DE ANGELIS.
 Birota velocissima - M. RICCI.
 Acraephiensis Inscriptio et Oratio Neronis - F. PELLEGRINI.
 Vesperae Palatinae - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Varia. In memoriam Monaldi Leopardi comitis - I. CUGNONI.
 De Paccio nomine - I.
 De mense octobri, etc. - FORFEX.
 Templum Vestae Tibure - I. CASCIOLI.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 Summo Pontifici Leoni XIII. Disticha - A. ANZOLETTI.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Epistularum commercium - A. SECRETIS.
 Aenigma.

II num. ann. I.

De litteris graecis et latinis - H. D. V. PIERALICE.
 De arte in bonis moribus - H. LAMBIASI.
 De Thoma Vallaurio - I.
 Recentium librorum - Fa.
 Archaeologicae res - H. MARUCCHI.
 Alexander Bonvicinius - I. CASCIOLI.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 In fontem 'Aquae Sanctae', - F. X. REUSS.
 Frustula - FORFEX.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Epistularum commercium - A. SECRETIS.
 Aenigma - X.

III num. ann. I.

Iulio Sterbino. Disticha - LEO XIII.
 Minuciana - F. RAMORINO.
 De Hieronymo Savonarola - R.
 Inscriptiones - S. GROSSUS.
 De Laurentii Bernini vita et operibus - I. CASCIOLI.
 De arte sacra proposita Augustae Taurinorum - H. LAMBIASI.
 Laurentius Perosi - HERSILUS.
 Zoologicae res. De pithecanthropo erecto - I. TUCIMEI.
 De infantulis sugentibus luparum ubera - P.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 Frustula - FORFEX.
 Horae subsicivae - Rivulus et lurtur - F. X. REUSS.
 Ad Vocem Urbis. Disticha - H. A. STRONG.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Aenigmata - X.

IV num. ann. I.

Iulii Sterbini filiis Iosepho Alphonso Nicolao - LEO XIII.
 De honoribus recens habitis Ioanni Bosco - A. GALLI.

De Vita sancti Francisci omnium antiquissima - F. RAMORINO.
 Operariorum cappellani - D. TAMILIA.
 De bello inter Hispanos et Foederatas Americae civitates - MARIUS.
 Iris Petri Mascagni opus - HERSILUS.
 Ad Puerum Iesum - F. X. REUSS.
 Quaeenam ad rationes putandas antiquis gentibus via - F. TEDESCHINI.
 De Christi Domini praesepe - I. CASCIOLI.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 De homine et lupo non sua sponte equitantibus - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Horae subsicivae. Ad Antonium Lupellium - S. GROSSUS.
 Ad Vocem Urbis. Epigramma - E. MANCINI.
 Annales - EGNATIUS.
 Epistularum commercium - A. SECRETIS.
 Aenigmata - X.

I num. ann. II.

Litterarium certamen et praemia constituta victorios - v. u.
 Annus M DCCC XCVIII - A. Z.
 In mortem Felicis Cavallotti et Elisabeth imperatricis latinae elegiae - F. RAMORINO.
 De Adamo Mickiewicz - H. LAMBIASI.
 De rebus Italiae inter et Galliam commercio permutandis - MARIUS.
 Horae subsicivae. Reginae Margaritae Sabaudicae Ad Virginem Dei Matrem precatio latinis versibus expressit I. B. GARDINUS.
 In Puerum Iesum - P. ANGELINI.
 De Laurentii Perosi opere, cui titulus Resurrectio Christi - C. DE ANGELIS.
 Paulina Teklhionwake poetria et mulieres iniquae Americae septentrionalis - D. TAMILIA.
 Effusiones novae in area Romani Fori prope templum Caesaris - H. MARUCCHI.
 Ex Anglia. De disciplina scholastica apud Britannos - H. A. STRONG.
 De fine orbis terrarum ac de exitu humani generis - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Frustula - FORFEX.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Logogrifus - X.

II num. ann. II.

De probabili foedere inter Angliam et Americae Septentrionalis civitates - A. ZAMA.
 De ethnicorum scriptis in adolescentium institutione retinendis - F. TEDESCHINI.
 Minuciana - F. RAMORINO.
 Ex Bosphori litoribus - B.
 Tenui victa contentus, Ingluviem fuge. Ad Fabricium Rufum. Epistola - LEO XIII.
 De Moscoviae imperatoris consilio circa pacem - MONTELUCCIUS.
 De monumento sepulcro Romuli attributo et in effusionibus Fori Romani nuperrime invento - H. MARUCCHI.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 Antonius Fogazzaro - HERSILUS.

Quaedam de instauranda sacrorum dierum observantia - LAELIUS.
 De Laocoontis statua - I. CASCIOLI.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Aenigmata - X.

III num. ann. II.

Maiora imperia quae nostra aetate habenda sint - EUCALYPTUS.
 De Isaaco Thoma Hecker - C. I.
 Franciscus Coppée poeta - D. TAMILIA.
 Ex Gallia. De Galliae conditionibus in praesentiarum - SENIOR.
 Latinae adnotatiunculae - F. R.
 An florum usus fuerit in exsequiis veterum christianorum - I. BONAVENTIA.
 Gustave Zédé navigium in mare nuper deductum - LAELIUS.
 De Iudaica gente in Europa - B. NELLI.
 De Iudith tabula Petro Aldi auctore - I. CASCIOLI.
 In memoriam - C.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 De California eiusque incolis - ALPHA.
 De nebulosis inter sidera Orionis et Cete - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 Bacchanalia romana ut olim celebrata, ut nunc - FRANC. X. REUSS.
 Gratus Columbianorum animus in Christum Iesum - N.
 Annales - EGNATIUS.
 Acta Sanctae Sedis - THOMAS.
 Logogrifus - C. DE ANGELIS.

IV num. ann. II.

De coloniis deque earum utilitate - EUCALYPTUS.
 De musica graeca - F. RAMORINO.
 De monumento cardinali Lavigerie erecto - LAELIUS.
 Leopardiana - IOSEPH.
 Ascensus in Alpes - FRANC. X. REUSS.
 De lyricis Horatii carminibus - I. LEMETHE.
 Gladiator morti proximus - CAIUS.
 Nititur in caelum virtus - T. C.
 Ex Batavia - M. L. MICROVIA.
 De Sancti Ioaehimi templo - A. P.
 De veneti ducis palatio - H. DE VECCHI-PIERALICE.
 In Alexandri Volta honorem - ALPHA.
 Tremulus Daemonis sonitus vulgo Il trillo del diavolo - HERSILUS.
 Anthea (Eamus ad Ipsum) - P. ANGELINI.
 In memoriam - C.
 Frustula - FORFEX.
 Annales - EGNATIUS.
 Aenigmata - X.
 In secunda operculi pagina.
 Varia: Nuptiae tristes - Regna profunda - Cyclopibus digna - Numerorum arcana - Veneranda Buddae - Horologium praestantissimum - Ioci.

(Sequitur, V-VI num. ann. II).

QUESTIONES INTER SOCIOS PROPOHENDAE

COMMENTARIA haec nostra ita instituta sunt, ut potissimum latino exercebantur eloquio qui legerent, et facultas esset scribendi quae magis placerent iis, quorum nomina albo sociorum essent inscripta. Labet nunc amplificare conditiones, et sociis potestatem facere mittendarum quaestionum, quas in commentario notabimus, et cuius ex nostris solvere licebit, missis ad nos epistolis. Magnam spondemus fidem, et hanc praestabimus ad amussim, si, quae servanda sunt, rite servantur.

Quaestiones itaque proponantur breves, clariae, nullis ambagibus involutae, et prout bona fide loquentes decet; non otiosae, non ridiculae; obviae quamplurimis, et latina elocutione dignae. Responsa non diffusa nimium, nec tamen obscura, optamus; sit modus in scribendo, non ita tamen, ut ipsa quaestio veluti insoluta videatur. Omnia ad leges Latinae elegantiae scribantur, et commentariorum indoli moribusque conveniant. Denique libertas unicuique sit suum adscribendi nomen sive quaestioni propositae, sive solutae quaestioni.

Quibus nos gratiam apud socios magis magisque iniuros esse confidimus.

Vox Urbis.

ANNALES

De gratulationibus Summo Pontifici pro eius recuperata valetudine - Actus Deo gratias, eius rei causa, in Vaticana basilica - De congressu ad mundandos exercitus - Inter Italiam et Sinam controversia - Recens stratas ferro viae - Foedus sancitum inter Hispaniam et foederatas Americae civitates.

SUMMUS Pontifex gravi nuper tentatus valetudine, de qua mire convaleuit, sensim ad perfectam progreditur sanitatem. Quantum eius vita cunctis pretiosa habeatur ex eo potissimum innuit, quod universo terrarum orbe vota pro eo suscipi, gratulationesque fieri nondum destituit.

Pro tanto in christianam rempublicam beneficio grates Deo persolutae IV idus martias in Vaticana basilica. Hic enim laudanda sane illius Capituli cura per hymnum Ambrosianum Deo solemniter ritu supplicatum est. Inusitata ac prorsus incredibilis populi frequentia, quae huic interfuit supplicationi, splendidum exhibuit testimonium sapientissimi viri incolumitas et conservatio quanti omnium interesset.

De conventu pro bellico apparatu minuendo nil adhuc novi. Incertum qua die legati convenient, quique consilii futuri participes. De felici eius exitu a plerisque ambigitur, si summa ac libera desit auctoritas. Ceterum laudanda prudentia quae malum patefecit, eique consulendum censuit.

Inter Italos ac Sinenses controversia propter San-
mun sinum prope compositionem videtur. Revocatus De Martino, pro Italia apud Sinenses orator, qui ultimum ipsi inconsulte immiserat, negotium de San-

mun cessione cum sinensi apud Italiam legato agitur. Nec cetera regna Italiae contradictura videntur, praesertim Anglia, quae imo aperte eius optatibus favet.

Multa inter privatos comitatus et vicissim inter nonnulla regna propter novas *ferroviarum* concessionibus hinc inde pertractata. Novum patientis audaciae specimen erit procul dubio quae ab Alexandria Capetaun usque pertinet, de cuius ductu inter Germanos et Anglos conditiones convenerunt.

Maria Christina Hispaniae regina foedus pro pace inter Hispaniam et Americae septentrionalis rempublicam sua ipsius auctoritate confirmavit, nullo ex nationis congressu assensu expectato. Nihil adhuc de Philippinis insulis: Hispani penes rebelles in captivitate manent, quum susceptae pro eorum libertate negotiationes inter Hispanos et Americam irritae ceciderint.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

SENATUS ac populares oestores in Septentrionalis Americae foederata republica de portibus ac fluminibus ad commercii commoda aptius instaurandis ac muniendis legem recens tulerunt.

In Anglia lord Salisbury apud nobilium coetum paratum sese exhibuit ad inquisitionem ineundam de sectariis quibusdam, quos *ritualistas* vocant, qui publicam perturbare quietem se minitantur. In coetu vero municipum de ferro itinere quod Russi per Sinensium imperium sternunt, num ad Kouschk usque iam pervenerit, simulque an supremi rerum curatores novum et ipsi ducere ad Kandahar recogitent rogatum est. Sir Brodrick, exterarum rerum summus administer, primae quaestioni affirmative, alteri negative respondit; negavitque pariter, coloniam Brythraeam ab Italia Angliae proxime esse tradendam; rem de finibus inter Galliam et Angliam prope Nilum statuendis feliciter progredi nuntiavit.

Opes a gubernantibus expetitae, ut coloniam ad *Litus aurum* aptius munire queant facile concessae sunt: pariterque de pecunia in re navali ad septies millies centena millia superimpendendam favorable suffragium latum est, Sir Kay Shuttleworth et Labouchère frustra immi-
nationem proponentibus.

In Austria rogationes oblatas sunt de augendo militum numero ac de eorum ducibus stipendiis augendis.

In Hungaria impensarum summa pro tempore approbata, frustra quaesitum est a Koloman Szell utrum et Hungari Sinarum aliquam regionem velint invadere: imperatoris enim administer se silentii lege devinctum protestatus est.

In Belgica de rogatione quoad contractus quibus opera locatur, adhuc disputatio habetur; quaedam a M. Denis immutanda proposita de tutela ab infortuniis, legis iussu contrahenda, reiecta sunt.

Creta in insula, post diuturnam controversiam, multa de statuariis legibus rogata sunt atque approbata, praecipue circa iura quae recenti insulae rectori Georgio, e regali domo graeca, tribuenda sint.

In Gallia de venatione multa in popularibus comitiis agitata sunt: impensarum summa ad colonias et ad iudicia administranda, approbata. De infortunio ex explosione prope Lagoubrian, Allard, populi orator, reipublicae gubernantes requisivit; Lockroy autem, rerum navalium curator, inquisitionem se iussisse respondit, ex qua forte non culpa tantum, sed dolo excitatum incendium deprehenditur. Posthaec summa opum in bellicam rem conferendarum approbata est.

In Germania novae leges de re militari secundo ad

examen admissae; at cum de augendo peditum numero res fuit, legislatores concedere noluerunt. Rogatione autem tertio examinata, id tantum potuit, auctore Zieber, obtineri, ut ad annum usque 1903 militum numerus constitueretur: non ea lege tamen, ut augeri, ubi opportunum videatur, nequeat. De insulis Carolinis et Mariannae, pendere adhuc negocia cum Iberis nuntiatum est, quoque nova Iberica comitia congregentur.

In Iberia, Silvela ad summam rerum administrandam advocato, comitum omne dimittere oportuit, utpote novis administris minime favens, quod reapse regali decreto factum est, simulque ad oratores populi iterum eligendos dies aprilis 16^a est indicta.

Itali legislatores, post nuper omnino favorabilia in rerum curatores de fiducia, uti aiunt, lata suffragia, hinc rogationes, ut iterum ad examen revocentur pariter amiserunt, quibus scholarii omnes qui tum in publicis ferreis itineribus, tum in epistularum publico commercio quovis modo munus gerunt, militari disciplinae subiacentur. Nonnullae in huius commercii supremum curatores quaestiones excitatae sunt, quod praesertim privatas easque licitas commutandarum rerum statutas domus abolere se velle aperuerit. Multa deinde de atheneis administrandis ac reformandis discussa, ut futurae adolescentium institutioni prudentius consulatur.

Denique in meridionalis Americae republica Uruguay omnibus, qui intra recentissimas seditiones damnati fuerant, venia concessa est.

Scana.

AENIGMATA

Vocula, quae primam dat partem, mittere iure

Si quem tu debes, est adhibenda tibi: [quamvis,

Urbs prope, quod sequitur, Poenos; aut, parva

Serpens quae praesens virus in ore tenet.

E genere, o lector, demum viridantium, utrasque

Si partes iungas, indica gemma patet.

De numeris, lector, qui nos cantusque sonusque
Flectere rite docent, apte tres iungere cura:

Triticeae hinc pars est nobis male grata farinae.

A. MORCHIO.

Ex sociis qui utriusque aenigmatum interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus gallice scriptum et miris figuris ornatum, cui titulus:

LA SICILE

NOTES ET SOUVENIRS

par ROGER LAMBLIN.

Aenigma an. II, n. III propositum his respondet:

Cala - Mus - Musca - Mula - Camus - Lamus.
Calamus.

Id rite solutum miserunt:

Aem. Chatelain, Paris; P. Iacobus; Fr. Xav. Brühl, *Völkensburg in Hollandia*; Io. Stroppa, *Sorresina*; Ed. Bianco, A. de Aguiar, Fr. Xav. Reuss, *Roma*; Ver. Carliato, *Vicentia*; Principal Gordon, *Manchester in Anglia*; Caesar Meucci; Senio, *Mario Langobardorum*; A. Morchio, *Genoa*; Iac. Sullivan, *Brooklyn in Civit. foederat. Americae sept.*; I. Blain, *Manitoba in Canada*; Ioannes Mediolanensis.

Sortitus est praemium

AGESILAUS DE AGUIAR,

ad quem missum est opus, cui titulus:

FRA ANGELICO DA FIESOLE

SA VIE ET SES TRAVAUX

par ÉTIENNE BRISSEL, traduit de l'allemand par JULIUS HELM.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.